

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ampuma-
aselain, rikoslain 44 luvun 11 §:n sekä poliisilain 23 §:n
muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ampuma-ase lakia, rikoslakia ja poliisilakia. Ehdotetuilla lainmuutoksilla toteutettaisiin mahdollisuus luovuttaa luvattomasti hallussa pidetty ampuma-ase, aseosa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot sekä räjähteet poliisiin haltuun ilman rangaistusuhkaa. Rangaistusuhasta vapautumisen edellytyksenä olisi se, että esineen hallussapitäjä omaloitteisesti ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisiin haltuun. Menettelyn tarkoituksena on lisätä yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä ehkäistä väkivallan ja tapaturman vaaraa keräämällä luvattomat ampuma-aseet, aseosat, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot sekä räjähteet niiden hankkimiseen ja hallussapitoon luvan saaneiden henkilöiden tai valtion haltuun. Samalla pyritään ehkäisemään edellä mainittujen luvattomien esineiden mahdollinen siirtyminen rikollisten käyttöön.

Eduskunnan hallintovaliokunta on ampuma-ase lain ja sen muutoksen eduskuntakäsittelyjen yhteydessä kiinnittänyt antamissaan mietinnöissä huomiota siihen, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin kansalaisten hallussa olevien luvattomien aseiden luovuttamiseksi yhteiskunnalle ilman rikosoikeudellisia seuraamuksia ja että mahdollistettaisiin tarpeellisessa laajuudessa hallussapitoluvan saaminen niille.

Ampuma-aseiden osalta ehdotetaan muutettavaksi siten, että niiden oikea omistaja voisi hakea niihin lupaa, tehdä ne pysyvästi ampumakelvottomiksi taikka luovuttaa ne

kolmen kuukauden kuluessa asianmukaisen luvan omaavalle taholle tai korvauksetta valtiolle. Jos ampuma-aseeseen ei haettaisi tai siihen ei saataisi lupaa eikä asetta tehtäisi pysyvästi ampumakelvottomaksi taikka luovutettaisi asianmukaisen luvan omaavalle taholle tai valtiolle, poliisi myisi aseosa sen omistajan lukuun julkisella huutokaupalla. Huutokaupassa myymättä jääneet ampuma-aseet siirtyisivät valtion omistukseen. Ampuma-aseet, joiden omistajaa ei tiedetä, sekä kaikki luvattomat aseosat, kaasusumuttimet, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot siirtyisivät suoraan valtiolle.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi rikoslain räjähderikosta koskevan pykälän muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan samoin kuin ampuma-aseiden, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten luvattoman hallussapidon osalta, että räjähteiden säännösten tai määräysten vastaista hallussapitoa ei myöskään pidettäisi rikoksena, jos räjähteiden hallussapitäjä omaloitteisesti ilmoittaa räjähteistä poliisille ja luovuttaa ne poliisiin haltuun.

Esityksessä ehdotetaan, että poliisilaissa säädettäisiin poliisimiehelle oikeus ottaa poliisiin haltuun myös sellaiset luvattomat räjähdysaineet, jotka niiden hallussapitäjä yllä selostetun mukaisesti luovuttaa poliisiin haltuun vapautuen samalla rikoslaissa säädetystä rangaistusuhasta.

Ehdotetut lakimuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila	3
2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö	4
<i>Ruotsi</i>	4
<i>Norja</i>	5
<i>Tanska</i>	6
<i>Iso-Britannia</i>	7
<i>Alankomaat</i>	7
3. Ehdotettu menettely luvattomien esineiden keräyksen ja haltuunoton osalta.....	8
3.1. Yleistä.....	8
3.2. Menettely pääpiirteittäin.....	9
4. Esityksen suhde löytötavaralakiin sekä puolustusvoimille kuuluneen tavaran löytämisestä ja pelastamisesta annettuun asetukseen	10
5. Taloudelliset vaikutukset	11
6. Vaikutukset yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen	12
7. Asian valmistelu	12
7.1. Valmisteluvaiheet	12
7.2. Lausunnot	13
8. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	14
1. Lakiehdotusten perustelut.....	14
1.1. Ampuma-aselaki.....	14
1.2. Rikoslaki.....	18
44 luku. Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista.....	18
1.3. Poliisilaki.....	19
2. Säättämisjärjestys	19
LAKIEHDOTUKSET	21
ampuma-aselain muuttamisesta.....	21
rikoslain 44 luvun 11 §:n muuttamisesta.....	23
poliisilain 23 §:n muuttamisesta.....	23
LIITE	25
RINNAKKAISTEKSTIT.....	25
ampuma-aselain muuttamisesta.....	25
rikoslain 44 luvun 11 §:n muuttamisesta.....	29
poliisilain 23 §:n muuttamisesta.....	30

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Tällä hetkellä ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten luvattomasta hallussapidosta säädetään rangaistus ampuma-aselain (1/1998) 101 §:ssä. Teosta säädetään rangaistus ampuma-aserikoksesta joko sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Räjähdeiden luvattomasta hallussapidosta säädetään rangaistus rikoslain (39/1889) 44 luvun 11 §:ssä räjähderekoksesta. Rangaistussäännöksissä ei oteta huomioon rangaistusta lieventävänä seikkana sitä, että esineen hallussapitäjä mahdollisesti oma-aloitteisesti ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun. Tällainen menettely rangaistusta lieventävänä seikkana voidaan ottaa huomioon ainoastaan rikoslain rangaistuksen mittaamista koskevan 6 luvun 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettuna rikoksenteikijän oma-aloitteisena pyrkimyksenä estää tai poistaa rikoksensa vaikutuksia taikka edistää rikoksensa selvittämistä. Tällöinkin kyse on ainoastaan rangaistusta lieventävästä seikasta mutta ei rangaistuksesta vapauttamisesta. Tuomioistuimien voi tällaisessa tilanteessa ta-pauskohtaisen harkinnan perusteella myös jättää rikoksenteikijän rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 5 §:n 3 tai 4 momentin nojalla taikka virallinen syyttäjä jättää syytteen nostamatta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 7 ja 8 §:n nojalla. Kummassakin tapauksessa tekijä on kuitenkin syyllistynyt rikokseen, vaikkei teosta aiheudu rikosoikeudellisia rangaistusseuraamuksia. Joissakin lievissä tapauksissa voi mahdollisesti tulla sovellettavaksi myös esitutkintalain (449/1987) 2 §:n 2 momentti, jossa säädetään, että poliisi voi jättää esitutkinnan toimittamatta, jos rikoksesta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja rikosta on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä. Tällöinkin teosta aiheutuu rikosmerkintä poliisin rekistereihin.

Edellä mainittuja säädöksiä ei voida pitää riittävinä, jotta luvattomat ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat ja erityisen vaaralliset

ammukset sekä räjähteet saataisiin tehokkaasti pois niistä luvattomasti hallussa pitäviltä henkilöiltä laillisen hallussapidon piiriin tai valtiolle. Kansalaisten hallussa on todennäköisesti edelleenkin suuri määrä luvattomia ampuma-aseita ja ampumatarvikkeita sekä räjähteitä, jotka ovat enimmäkseen peräisin sota-ajoilta ja kuolinpesistä. Luvattomasti hallussa pidettyjä ampuma-aseita voi eräiden arvioiden mukaan olla kansalaisten hallussa vielä kymmeniä tuhansia. Luvattomien aseiden ja räjähteiden määrää on erittäin vaikea arvioida.

Ampuma-aselain voimaantulon yhteydessä vuonna 1998 kuolinpesissä olleet ampuma-aseet oli mahdollista luovuttaa poliisille tai niiden hankkimiseen ja hallussapitoon oikeutetulle kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Poliisin haltuun tuli tällaisia ampuma-aseita tuolloin noin 17 000. Uusien kuolinpesien muodostumisen kautta luvattomia ampuma-aseita ja sellaisia ampuma-aseita, joita koskevat lupatodistukset ovat hävinneet, tulee tulevaisuudessakin esille.

Eräät poliisilaitokset ovat viime vuosina oma-aloitteisesti toimeenpanneet alueellaan luvattomien ampuma-aseiden keräyksiä, joissa poliisin haltuun on luovutettu paikoin lukumäärältään melko paljonkin aseita sekä samalla myös huomattava määrä räjähteitä. Keräysten yhteydessä ei ole tutkittu luvattomia esineitä hallussa pitäneiden ja ne poliisille luovuttaneiden henkilöiden mahdollista syyllistymistä luvattomaan hallussapitoon, vaan esineet on yksinkertaisesti noudettu niiden ilmoittajilta esineiden alkuperää ja mahdollista luvattonta hallussapitoa enemmän tutkimatta. Ampuma-aselain 101 §:ssä ja rikoslain 44 luvun 11 §:ssä kuitenkin muun muassa ampuma-aseen ja räjähteiden luvaton hallussapito säädetään rangaistaviksi teoiksi ilman mitään poikkeusmahdollisuutta, jos luvaton hallussapito on ollut tahallista ja räjähteiden osalta vain törkeän tuottamuksellistaakin. Käytännössä erittäin hyödyllinenkin ja vaikutukseltaan yleistä turvallisuutta parantava luvattomien aseiden ja räjähteiden keräys on siten ollut ristiriidassa voimassa olevi-

en säännösten kanssa, mikä ei pidemmän päälle voi olla asiantila. Tämän vuoksi nyt annetussa esityksessä ehdotetaan tehtäviksi tarpeelliset muutokset ampuma-aselakiin ja rikoslain 44 luvun 11 §:ään sekä poliisilain 23 §:ään luvattomien aseiden ja räjähteiden keräystoiminnan saattamiseksi laissa selvästi säädellyksi viranomaistoiminnoksi, jonka osalta annetaan myös tarkat säännökset kerättyjä esineitä koskevista menettelytavoista.

2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö

Kansainvälisessä vertailussa käytetään seuraavassa termiä ”armovuosijärjestely”, jolla tarkoitetaan pääpiirteittäin tämän esityksen mukaista viranomaisten toimeenpanemaa luvattomien ampuma-aseiden ja ampumatarvikkeiden sekä räjähteiden keräystä siten, että esineiden luovuttajat välttyvät esineen luovuttamaan hallussapitoon liittyviltä rangaistusseuraamuksilta.

Ruotsi

Ruotsissa kysymys armovuosijärjestelystä nousi esille vuonna 1987 tehdyssä aseselvityksessä (1987 års vapenutredning). Selvityksessä ehdotettiin, että ilman lupaa hallussa pidettyjen ampuma-aseiden ja ampumatarvikkeiden luovuttaminen poliisille olisi 12 kuukauden aikana mahdollista nimettömänä ja ilman rangaistusuhkaa. Selvitysehdotus sai ristiriitaisen vastaanoton lausunnonantajilta. Ruotsin oikeusministerin kanta asiaan oli se, ettei armovuosijärjestelyä tulisi toteuttaa. Oikeusministeri perusteli kantaansa sillä, että oli hyvin epävarmaa, pystyttäisiinkö järjestelyllä saavuttamaan suunniteltu vaikutus. Oikeusministerin mielestä oli kyseenalaista, voitaisiinko ehdotuksella vaikuttaa siihen, että juuri järjestelyn tavoitteena olevia laittomia aseita luovutettaisiin poliisille. Hän toteisi myöskin, että täydellinen nimettömyys luvattomien aseiden luovuttamisen yhteydessä voisi estää joidenkin vakavien rikosten selvittämisen. Ruotsin oikeusvaliokunta (Justitiekottet) otti asiaan saman kannan.

Armovuosijärjestely nousi uudelleen esille joitakin rikoksia koskevien rangaistusten koventamista koskevan esityksen yhteydessä

(förslag till skärpning av straffen för ett antal brott, däribland olaga vapennehav). Esityksessä ilmaistiin muun muassa, että olisi erittäin tärkeää ryhtyä toimenpiteisiin, jotta voitaisiin vähentää ampuma-aseiden luvattonta käyttöä ja että oli syytä käyttää hyväksi kaikkia mahdollisuuksia luvattomien ampuma-aseiden lukumäärän vähentämiseksi. Tällä kertaa oikeusvaliokunta tuki esitystä ja eduskunta hyväksyi esityksen 15 päivänä huhtikuuta vuonna 1993.

Vastuuvapaudesta ampuma-aseen luvattomasta hallussapidosta annetussa laissa säädettiin, että henkilöä, joka luvattomasti piti hallussaan ampuma-asetta tai ampumatarvikkeita, ei tuomittu edesvastuuseen, jos hän vapaaehtoisesti luovutti ampuma-aseen tai ampuma-tarvikkeet poliisiviranomaisille heinä-syyskuun aikana vuonna 1993. Esineiden luovuttaja sai pysyä nimettömänä. Esineet, jotka luovutettiin viranomaisille ja joiden omistaja ei ollut tiedossa tai joiden omistaja ei kolmen kuukauden aikana luovutuksesta ilmoittanut itsestään, siirtyivät valtion omistukseen. Jos esineiden omistaja oli tiedossa ja hänen ei voitu katsoa luopuneen omistusoikeudestaan esineisiin, poliisiviranomaisten oli annettava hänelle tilaisuus yhden kuukauden aikana ottaa esineet takaisin haltuunsa. Esineet siirtyivät valtiolle, jos omistaja ei ottanut niitä haltuunsa. Valtiolle siirtyneet esineet oli tuhottava, jos niitä ei otettu museo-, sotilas- tai muuhun vastaavaan käyttöön.

Vuonna 1993 toimeenpannun keräyksen tuloksena viranomaisille toimitettiin 15 000 kiloa ampumatarvikkeita ja 17 050 asetta seuraavasti:

Pistoolit ja revolverit	6 698 kpl
Kiväärit	10 224 kpl
Sarjatuliaseet	54 kpl
Ilma- ja jousiaseet sekä harppuunat	74 kpl

Ainoastaan viisi prosenttia luovutetuista aseista oli aiemmin ilmoitettu anastetuiksi tai kadonneiksi. Ennen keräystä esitetty arvio siitä, että rikolliset saattaisivat käyttää hyväksi armahdusta, osoittautui turhaksi. Monet seikat viittasivat siihen, että juuri tavalliset kansalaiset olivat niitä, jotka luovuttivat poliisille suurimman osan aseista. Siten voidaan

olettaa, ettei keräys paljoakaan vaikuttanut rikollisten hallussa olleiden anastettujen tai kadonneiden aseiden määrään. Kuitenkin on selvää, että luovutetut aseet välillisesti vaikuttivat aseiden laittomiin markkinoihin, koska luovutetut aseet eivät enää olleet mahdollisten asevarkaiden saatavilla.

Monet luovutetuista aseista olivat vanhempa vuosimallia ja niitä oli pidetty luvottomasti hallussa todennäköisesti jo pidemmän aikaa. Monet arvioivat myös, etteivät useimmat luovutetut aseet olisi enää toimintakuntoisia. Kuitenkin erään projektiryhmän tarkistamista 3000:sta aseesta todettiin 70—80 prosenttia täysin toimintakuntoisiksi. Toinen esitetty kanta oli se, ettei useisiin luovutettuihin aseisiin enää löytyisi ampumatarvikkeita. Tältäkin osin kuitenkin selvisi, että moniin tällaisista aseista oli mahdollista teettää ampumatarvikkeita ja että useilla yksityishenkilöllä oli varastoissaan vanhoja tai harvinaisia ampumatarvikkeita.

Poliisiviranomaiset ottivat vastaan useimmat aseet niistä poliisipiireistä, joiden alueella asuivat useimmat luvallisten aseiden haltijat. Suurin osa aseista luovutettiin keräyksen kahden viimeisen viikon aikana. Keräystä suunniteltaessa esitettiin myös näkemyksiä, joiden mukaan luvattomille aseille olisi tullut olla mahdollisuus saada lupa. Tämä ehdotus ei kuitenkaan tullut hyväksytyksi. Keräyksen yhteydessä poliisille tuli useita nimettömiä puheluja, joissa tiedusteltiin mahdollisuutta hakea luvattomalle ampuma-aseelle lupaa. Kun soittajille selvisi, ettei luvan saaminen ollut mahdollista, ilmoittivat jotkut heistä, etteivät he aikoneet luovuttaa asettaan poliisille.

Järjestelyn kustannukset olivat noin seitsemän miljoonaa kruunua. Summasta viisi miljoonaa meni välittömiin kustannuksiin ja kaksi miljoonaa luovutusjaksoa edeltäneeseen tiedotuskampanjaan. Kun tuo summa jaetaan 17 000 viranomaisille luovutetulla aseella, saadaan kokonaiskustannukseksi noin 400 kruunua jokaista luovutettua asetta kohden.

Ruotsin viranomaiset olivat tyytyväisiä keräyksen tuloksiin. Kuitenkin jos luvattomien aseiden luovuttajilla olisi ollut mahdollisuus saada aseisiin lupa tai ne olisi voinut luovuttaa jollekin, joka olisi saanut niihin luvan,

olisi viranomaisten mukaan luovutettujen aseiden määrä ollut huomattavasti suurempi. Lisäksi Ruotsin viranomaisten mukaan Ruotsissa on yhä paljon rikollisissa piireissä kiertäviä luvattomia aseita, jotka ovat anastettuja, kadonneita tai maahan salaa kuljetettuja. Ruotsissa viranomaiset ovat arvioineet, että rikollisilla on hallussaan edelleen noin 13 000 luvatonta asetta.

Norja

Norjassa toteutettiin vuonna 1963 armovuosijärjestely. Aseiden jälkirekisteröinti on ollut joissakin tapauksissa mahdollista sen jälkeenkin. Tämän lisäksi aselupakomitea on mietinnössään joulukuussa 1996 ehdottanut uuden armovuosijärjestelyn toteuttamista ja keskitetyn aserekisterin perustamista. Armovuosijärjestelyllä pyrittäisiin sekä rekisteröimään vielä rekisteröimättömät haulikot että keräämään luvattomia aseita pois kansalaisten hallusta. Norja on toteuttamassa uutta armovuosijärjestelyä aivan lähiaikoina.

Norjan vuodelta 1961 olevan aselain myötä aseiden hankkimisluvan myöntäminen siirtyi poliisille. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että kaikki aseiden omistajat joutuivat rekisteröimään aseensa uudelleen. Kun uusi aselaki tuli voimaan, ilmoitti oikeusministeriö, että henkilöiden, joilla oli 1 päivänä huhtikuuta 1963 hallussaan ase, tuli ennen vuoden 1963 loppua hakea poliisimestarilta lupa aseiden hallussapitoon. Tämä järjestely ei koskenut haulikoita, jotka tulivat luvanvaraisiksi vasta vuonna 1990. Jos hallussapitolupaa ei myönnetty, ase oli luovutettava poliisille, minkä jälkeen ase myytiin omistajan lukuun. Siirtymä uuteen järjestelmään tarkoitti sitä, ettei puututtu niihin tapauksiin, joissa henkilö oli rikkonut vanhaa vuodesta 1927 voimassa ollutta aselakia. Henkilö, joka ei halunnut pitää asettaan, pystyi luovuttamaan aseiden nimettömänä viranomaisille. Henkilö, joka piti hallussaan luvattomasti asetta 1 päivänä tammikuuta 1964 tai sen jälkeen, tuomittiin sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Aseiden jälkirekisteröinti on joissakin tapauksissa ollut mahdollista vuoden 1963 jälkeenkin. Oikeusministeriö on muun muassa vuonna 1992 kirjelmässään kehottanut poliisi-

siviranomaisia sallimaan toisesta maailmansodasta peräisin olevan aseiden rekisteröimisen, jos on voitu olettaa, ettei asetta ole käytetty rikollisessa toiminnassa ja aseiden omistaja on täyttänyt aselaisissa olevat edellytykset luvan saantiin.

Yhdeksän kuukautta kestäneen armovuosijärjestelyn aikana Norjan viranomaiset saivat 143 347 hakemusta aseiden rekisteröimiseksi. Samana aikana saapui 9 069 niin sanottua uutta hakemusta aseiden hankkimiseksi. Koska monissa hakemuksissa haettiin useita aseita rekisteröitäviksi, on laskettu, että järjestelyn aikana tosiasiaa rekisteröitiin noin 250 000—300 000 asetta.

Norjan viranomaiset ovat olleet huolissaan siitä, että ampuma-aseita käytetään yhä enemmän väkivaltarikollisuuden yhteydessä. Jotta tämän tyyppinen kehitys voitaisiin pysäyttää, on katsottu, että on tärkeitä puuttua kaikenlaiseen laittomaan aseiden käyttöön ja hallintaan. Koska Norjassa on laskettu olevan runsaasti rekisteröimättömiä aseita, on päätetty siihen, että uusi armovuosijärjestely tulee toteuttaa. Oikeusministeriö on syksyllä 1995 asettanut aselupakomitean esittämään luonnoksensa uuden armovuosijärjestelyn toimeenpanemiseksi. Komitea on keräystä suunnitellessaan asettanut järjestelylle kolme päämäärää:

- vähentää aseiden määrää rikollisissa piireissä
- vähentää luvattomien aseiden määrää yleisesti yhteiskunnassa
- parantaa yksityisessä omistuksessa olevien aseiden valvontaa

Komitea on pitänyt yksityisessä omistuksessa olevien aseiden valvonnan parantamista kaikkein tärkeimpänä keräyksen päämääränä. Muista maista saatujen kokemusten ja tulosten perusteella Norjassa ei uskota, että armovuosijärjestelyn kautta voitaisiin suuremmissa määrin vaikuttaa aseiden määrän pienemiseen rikollisissa piireissä. Tosin armovuosijärjestelyn vaikutuksesta luvattomien aseiden määrä yhteiskunnassa vähenisi ja siten niiden ajautuminen rikollisten haltuun estyisi.

Komitea on päätenyt siihen, että armovuosijärjestely tulisi toteuttaa niin, että aseiden voisi luovuttaa viranomaisille ja että aseiden jälkirekisteröiminen olisi mahdollista. Samal-

la ehdotetaan rekisteröintivelvollisuutta haulikoille, jotka on hankittu ennen vuoden 1990 lokakuun 1 päivää. Norjan aselakia on muutettu sekä vuonna 1978, jolloin pumppu- ja puoliautomaattiset haulikot tuli rekisteröidä, että vuonna 1990, jolloin rekisteröintivelvollisuus laajennettiin koskemaan kaikkia haulikoita. Vuoden 1990 lainmuutos ei kuitenkaan koskenut niitä tavallisia haulikoita, jotka oli hankittu ennen lainmuutosta. Jotta armovuosijärjestelyllä saavutettaisiin paras mahdollinen tulos, suunnitellaan jälkirekisteröimisen olevan maksutonta. Tämän lisäksi suunnitellaan väliaikaista lievennystä Norjan ampuma-aseiden vaatimuksiin luvansaannin edellytyksistä sellaisissa tapauksissa, joissa ampuma-ase on saatu perintönä tai aseeseen liittyy muuta tunnearvoa.

Komitea on myös miettinyt armovuosijärjestelyn ja Norjan asehallintokeskuksen keskinäistä suhdetta. Komitean mielestä ei olisi tarkoituksenmukaista panna täytäntöön armovuosijärjestelyä ennen kuin asehallintokeskus on perustettu. Ilman tietokoneistettua asehallintokeskusta jälkirekisteröinti jouduttaisiin tekemään suurimmaksi osaksi manuaalisesti, mikä edellyttäisi huomattavia lisäresursseja.

Tanska

Tanskassa on tähän mennessä toteutettu neljä armovuosijärjestelyä. Järjestelyt toteutettiin vuosina 1970, 1986, 1995 ja 1997. Järjestelyt ovat olleet vuonna 1986 järjestettyä lukuun ottamatta yhden kuukauden pituisia. Vuoden 1986 armovuosijärjestelyä jatkettiin yhden kuukauden jälkeen vielä 14 vuorokaudella.

Tanskassa armovuosijärjestelyillä on pyritty vähentämään luvattomien ja rekisteröimättömien aseiden määrää. Järjestelyjen tarkoituksena on erityisesti ollut vähentää lähinnä toisen maailmansodan aikaisten luvattomien ja rekisteröimättömien aseiden lukumäärää. Viranomaiset ovat myös olleet huolissaan lisääntyvistä asevarkauksista ja siitä, että yhä enemmän luvattomia aseita on käytetty rikollisessa toiminnassa.

Tanskassa armovuosijärjestelyjen toteuttaminen ei ole edellyttänyt erityisiä lainmuutoksia, vaan ne on voitu toteuttaa oikeusmi-

nisteriön antamin määräyksin. Oikeusministeriön määräysten mukaan viranomaisille on voinut luovuttaa luvattomia ja rekisteröimättömiä ampuma-aseita, aseiden osia, ampumatarvikkeita sekä räjähteitä ilman rangaitusuhkaa armovuosijärjestelyn aikana. Luovuttaminen on voinut tapahtua myös nimetönnä. Esineen hallussapitäjä on pääsääntöisesti itse joutunut tuomaan esineen viranomaiselle ja hän on voinut halutessaan saada esineen luovutuksesta kuitin. Poikkeustapauksissa esineet on voitu myös noutaa viranomaisten toimesta, jos muuta mahdollisuutta niiden luovuttamiselle ei ole ollut tai jos niiden itse tuominen olisi aiheuttanut erityistä vaaraa, kuten esimerkiksi usein räjähteiden osalta. Järjestely on myös mahdollistanut hakemuksen tekemisen niin sanottuun aseiden jälkirekisteröintiin. Rekisteröintimaksua ei kuitenkaan ole alennettu järjestelyn ajaksi. Jos luovuttaja on halunnut rekisteröidä aseensa, on viranomainen ollut velvollinen säilyttämään aseensa asianmukaisesti siihen asti, kunnes rekisteröintiasia on ratkaistu. Useimmissa tapauksissa rekisteröintiä ei kuitenkaan ole hyväksytty. Aseet, joiden jälkirekisteröintiä ei ole hyväksytty tai joita ei ole luovutettu museoihin, on hävitetty tuhoamalla.

Vuonna 1970 toteutetun armovuosijärjestelyn aikana saatiin viranomaisten haltuun noin 12 000 ampuma-asetta, vuonna 1986 toimeenpannun järjestelyn aikana 9 725 asetta, vuonna 1995 toimeenpannun järjestelyn aikana noin 1000 asetta ja vuonna 1997 toimeenpannun järjestelyn aikana 3772 asetta. Tämän lisäksi viranomaisille toimitettiin lukematon määrä aseiden osia, ampumatarvikkeita ja räjähteitä.

Vuonna 1997 toteutetun armovuosijärjestelyn aikana viranomaisten haltuun otetut ampuma-aseet jakautuivat tyypeiltään seuraavasti:

Pistoolit ja revolverit	1 424 kpl
Kiväärit	1 993 kpl
Sarjatuliaseet	102 kpl
Muun tyyppiset aseet	253 kpl

Viranomaiset ovat päätelleet, että erittäin harva ase luovutettiin rikollisista piireistä. Tanskan viranomaisten mukaan syy vuonna 1995 toimeenpannun järjestelyn heikkoihin

tuloksiin oli se, että edellisestä järjestelystä oli kulunut suhteellisen lyhyt aika ja myös se, että julkisuus järjestelyn ympärillä ei tuolloin ollut erityisen suotuisaa.

Iso-Britannia

Ison-Britannian ampuma-aselaki on Euroopan unionin jäsenmaiden välisessä vertailussa erittäin tiukka. Suurin syy tiukalle laille on Dunblanessa vuonna 1996 tapahtunut joukkosurma, jossa 16 lasta ja heidän opettajansa surmattiin ampuma-aseilla. Ison-Britannian vuodelta 1997 oleva aselaki kielittää kaikki yli 22 kaliiperin käsiaseet. Pienikaliiperiset käsiaseet sallittiin vielä tuolloin, mutta ne oli säilytettävä rekisteröidyissä ampumakerhoissa, joiden toimilupa-, turvallisuus- ja muita määräyksiä tiukennettiin uudessa laissa. Kielletyt yli 22 kaliiperin käsiaseet oli luovutettava vuoden 1997 heinäkuun 1 päivän ja syyskuun viimeisen päivän välisenä aikana poliisille. Jos pienikaliiperisen käsiaseen omistaja ei löytänyt ampumakerhoa, joka säilyttäisi hänen aseensa, oli ase luovutettava tuhottavaksi. Pienikaliiperisetkin käsiaseet kiellettiin sittemmin lailla helmikuun alusta 1998 lähtien. Pienikaliiperisten käsiaseiden omistajat joutuivat vuoden 1998 helmikuun aikana luovuttamaan aseensa poliisille. Lisäksi Isossa-Britanniassa on toteutettu myös useita varsinaisia armovuosijärjestelyjä. Vuonna 1965 yksityisiltä kansalaisilta saatiin kerätyksi noin 40 500 asetta, vuonna 1968 noin 25 000 asetta ja vuonna 1988 noin 48 000 asetta.

Alankomaat

Alankomaissa toteutettiin vuonna 1989 armovuosijärjestely samassa yhteydessä, kun eräät siihen asti sallitut ampuma-aseet kiellettiin. Järjestelyn tarkoituksena oli mahdollistaa luvattomiksi muuttuvien aseiden luovuttaminen poliisille. Samalla annettiin myös mahdollisuus luovuttaa muita luvattomia aseita viranomaisille. Järjestely ei mahdollistanut luvan hakemista luvattomasti hallussa pidettyihin aseisiin. Alankomaissa ei erityisesti pyritty aseiden vähentämiseen rikollisista piireistä. Toisaalta ajateltiin, että aseiden väheneminen yhteiskunnassa vähentää yle-

sesti ottaen rikollisten mahdollisuuksia hankkia aseita. Armovuosijärjestely kesti yhden kuukauden ja poliisille luovutettiin tänä aikana noin 11 000 ampuma-asetta. Kaikille luovutetuille aseille tehtiin viranomaisten toimesta erityinen rikostekninen tutkimus sen selvittämiseksi, onko asetta mahdollisesti käytetty tietyissä vakavissa rikoksissa kuten väkivalta- tai henkirikoksissa.

3. Ehdotettu menettely luvattomien esineiden keräyksen ja hal- tuunoton osalta

3.1. Yleistä

Pääperiaatteena olisi, että poliisin haltuun tulleet ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksiset pyrittäisiin palauttamaan niiden alkuperäiselle lailliselle omistajalle, jos tällä olisi tai tämä saisi luvan niiden hallussapitoon. Ampuma-ase voitaisiin myös tehdä pysyvästi ampumakelvottomaksi eli deaktivoitua. Jos ampuma-aseen omistajalla ei olisi tai tämä ei saisi lupaa esineen hallussapitoon eikä asetta deaktivoitua, olisi omistajalla kolme kuukautta aikaa etsiä aseelle sen hankkimiseen oikeuttavan luvan omaava luovutuksensaaja. Vasta tämän jälkeen ampuma-ase myytäisiin omistajan lukuun sisäasiainministeriön arpajais- ja asehallintoyksikön toimesta julkisella huutokaupalla. Jos ampuma-ase jäisi myymättä, siirtyisi se lunastuksetta valtion omaisuudeksi. Ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten omistaja voisi myös luovuttaa esineen korvauksetta suoraan valtiolle niin halutessaan.

Luvattomien aseiden osien, kaasusumuttimien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten arvo on usein vähäinen ja niiden osalta omistukseen liittyvät vaatimukset ovat tuskin kovin yleisiä. Käytettävissä olevat keräysresurssit eivät myöskään mahdollista niiden yksilöllistä käsittelyä, selvittelyä ja huutokauppamyyntiä, vaan niiden osalta olisi pakko toimia mahdollisimman yksinkertaisella tavalla. Lisäksi aseiden osat, kaasusumuttimet ja ampumatarvikkeet eivät ole yksilöitävissä kuten ampuma-aseet. Niiden hankkiminen ja hallussapito on kaasusumuttimia lukuun ottamatta pääosin mahdollista ampu-

ma-aseeseen annetulla luvalla. Useissa tapauksissa lienee myös varsin todennäköistä, että niiden luvaton haltija luovuttaisi ne suoraan jollekin, jolla on niiden hallussapitoon oikeus, jos esineiden luvaton haltija haluaisi niistä jonkin korvauksen itselleen. Julkisessa huutokaupassa aseiden osista, kaasusumuttimista, patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista mahdollisesti saatava hinta yleensä tuskin kattaisi niiden käsittely- ja myyntikulua ja ostajia olisi odotettavissa vähän. Lisäksi kaasusumuttimien ja patruunoiden osalta eräs julkisella huutokaupalla myymiseen liittyvä ongelma olisi myös niiden käyttöturvallisuuden tutkiminen ja takaaminen. Etenkin vanhat kaasusumuttimet ja patruunat voivat olla käyttäjilleen hyvinkin vaarallisia. Siten esityksessä ehdotetaan, että poliisin haltuun tulleet luvattomasti hallussa pidetyt aseiden osat, kaasusumuttimet, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksiset siirtyisivät suoraan valtion omistukseen, jollei niiden alkuperäisellä laillisella omistajalla olisi tai tämä ei saisi lupaa niiden hallussapitoon. Samoin meneteltäisiin, jos ampuma-aseen, aseiden osien, kaasusumuttimien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten omistajaa ei tiedetä.

Jos poliisin tutkimuksissa tai muutoin ilmenee, että poliisin haltuun ottama luvattomasti hallussa pidetty ampuma-ase, aseiden osa, patruunat tai erityisen vaaralliset ammuksiset olisivat joltakin rikoksella viety tai esinettä olisi käytetty rikoksen tekemiseen, tehtäisiin esineen osalta pakkokeinolaissa (450/1987) säädetty normaali rikosesinettä tai rikosentekovälinettä koskeva takavarikko. Samalla raukeaisi poliisin ampumaselain nojalla tekemä haltuunotto päätös. Tämän jälkeen esineen osalta meneteltäisiin siten kuin rikosesinettä ja rikosentekovälinettä koskevissa erityissäännöksissä määrätään eli esine tuomittaisiin valtiolle menetyksi tai esine palautettaisiin sen alkuperäiselle lailliselle omistajalle.

Räjähdyksivaarallisista aineista annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti hallussa pidetyt, poliisin haltuun luovutetut räjähteet otettaisiin poliisin haltuun nyt ehdotetulla poliisilain (493/1995) 23 §:n 1 momentin muutoksella. Poliisilain hal-

tuun otetun omaisuuden käsittelyä koskevaa 24 §:ää ei ole tarkoitus tässä yhteydessä muuttaa, vaan poliisilain 23 §:n 1 momentin nojalla poliisin haltuun otettujen räjähteiden käsittelyn osalta noudatettaisiin jo voimassa olevia säännöksiä. Tällöin räjähteet joko palautettaisiin niiden omistajalle, jos tämä on tiedossa ja tällä on oikeus niiden hallussapitoon, taikka myytäisiin tai hävitettäisiin. Puolustusvoimat ottaisivat sotilasräjähteet haltuunsa.

3.2. Menettely pääpiirteittäin

Lakiehdotuksen tultua voimaan poliisilaitokset panisivat toimeen omien suunnitelmien ja aikataulujensa mukaisesti alueellisia luvattomien ampuma-aseiden, aseiden, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten sekä räjähteiden keräyksiä. Räjähteiden osalta puolustusvoimat antaisi poliisin pyynnöstä virka-apua ja hoitaisivat sotilasräjähteiden keräyksen siten kuin niitä koskevissa säännöksissä erikseen säädetään. Vaikka sotilasräjähteiden keräyksen suorittaisikin puolustusvoimat, tehtäisiin ilmoitus niistä kuitenkin aina poliisille. Näissä tilanteissa tarkoituksenmukaisin ratkaisu olisikin se, että poliisi ja puolustusvoimat menisivät yhdessä paikalle. Samoin meneteltäisiin sellaisten esineiden osalta, jotka olisivat heti selvästi todettavissa puolustusvoimien omaisuudeksi.

Keräyksiä koordinoisi lääneittäin poliisin lääninjohdot. Alueellisesti keräyksistä tiedotettaisiin tehokkaasti poliisilaitoksilla, paikallisissa sanomalehdissä, paikallisradiossa ja asealan paikallisissa järjestöissä. Toimintaa tukisi ja valvoisi valtakunnallisesti sisäasiainministeriön poliisiosaston arpajais- ja asehallintoyksikkö sekä erityinen sisäasiainministeriön poliisiosaston hanketta varten jo asettama armovuosioperaatio-työryhmä, jossa ovat edustettuina arpajais- ja asehallintoyksikön lisäksi kihlakuntien poliisilaitosten ja pääesikunnan edustajat.

Lakiehdotuksen tultua voimaan poliisilaitokset ottaisivat vastaan kansalaisten ilmoituksia luvattomista ampuma-aseista, aseiden osista, patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista sekä räjähteistä, jossa yhteydessä poliisi antaisi esineen ilmoittajalle tarkemmat ohjeet menettelystä. Vaihtoehtoina

ovat poliisin suorittaman tapauskohtaisen harkinnan perusteella se, että ilmoittaja tuo esineen poliisille sovittuna aikana taikka että poliisi noutaa esineen sen ilmoittajan luota sovittuna ajankohtana. Samassa yhteydessä poliisi antaisi tarkemmat ohjeet esineen säilyttämisestä, kuljettamisesta ja muista mahdollisista huomioon otettavista seikoista, kuten ampuma-aseiden osalta niiden deaktivoinnista, luvan hakemisesta ja luovuttamisesta asianmukaisen luvan omaavalle taholle sekä mahdollisuudesta luovuttaa esineet valtiolle. Turvallisuussyistä räjähteet kuitenkin noudettaisiin aina poliisin tai puolustusvoimien toimesta räjähteiden hallussapitäjän luota tai niiden sijaintipaikasta. Mitään estettä ei olisi myöskään sille, että ilmoitus luvattomasta esineestä tehtäisiin poliisille nimettömänä. Tällöin poliisi ryhtyisi tarpeelliseksi arvioimiinsa toimiin ilmoituksen suhteen. Pääsääntöisesti menettely paikallisesti olisi se, että poliisi keräisi ilmoituksia luvattomista esineistä ja esineiden nouto tapahtuisi aina tiettyinä ajankohtina kuukaudessa. Tarpeen mukaan esineiden nouto tai muut asian edellyttämät tarpeelliset toimenpiteet voitaisiin tehdä hyvinkin nopeasti, jos yleinen turvallisuus ja järjestys sitä vaatisi.

Luvattomia ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita ja erityisen vaarallisia ammuksia sekä räjähteitä haltuun otettaessa poliisi kirjaisi esineitä koskevat tiedot ja pyrkisi erityisesti esineen luovuttajan antaman selvityksen perusteella selvittämään esineen mahdollisen oikean omistajan. Haltuun otettujen esineiden osalta poliisi tekisi esineitä koskevan haltuunottopäätöksen tai merkinnän muuhun poliisin asiakirjaan sekä tarpeen mukaan mahdollisen merkinnän esineiden hallussapitäjän kuulemisesta. Jos on ilmeistä, että esineen luovuttajaa olisi pidettävä myös esineen oikeana omistajana ja tämä haluaisi luovuttaa esineen korvauksetta valtiolle, olisi häneltä otettava tällöin myös allekirjoitus poliisin asiakirjaan, jolla hän varmentaisi esineen luovutuksen valtiolle. Esineen luovuttajan niin halutessa voisi hän saada myös tosittien poliisilta esineiden luovutuksesta poliisin haltuun. Tällainen tosite voisi olla muun muassa kopio poliisin tekemästä esineiden haltuunottopäätöksestä tai muusta poliisin asiakirjamerkinnästä.

Jos luvattoman ampuma-aseen omistaja haluaisi hakea lupaa aseiden hallussapitoon, poliisi ohjaisi hänet tekemään välittömästi lupahakemuksen poliisilaitokselle. Samalla aseiden omistajalle ilmoitettaisiin mahdollisuudesta kolmen kuukauden kuluessa etsiä aseelle sen hankkimiseen oikeuttavan luvan haltija, jolle ase voitaisiin luovuttaa. Jos ampuma-aseen omistaja taas haluaisi tehdä aseiden pysyvästi ampumakelvottomaksi eli deaktivoida aseiden, poliisi ohjaisi häntä miten asiassa tulee menetellä. Sekä mahdollisiin luvanhakuihin että deaktivointitoimiin tulisi poliisin ohjata hakijaa ryhtymään välittömästi. Jos ampuma-aseen omistaja ei saisi lupaa poliisin haltuun luovuttamansa aseiden hallussapitoon eikä löytäisi aseelle asianmukaisen luvan omaavaa luovutuksensaajaa tai deaktivoida aseita, ase toimitettaisiin poliisilaitokselta sisäasiainministeriön poliisiosaston apajais- ja asehallintoyksikköön julkisella huutokaupalla omistajan lukuun myymistä varten. Ampuma-ase on kuitenkin aina ensin luovutettava poliisin haltuun poliisin mahdollisesti tekemiä tarkistustoimenpiteitä varten, vaikka omistaja hakisi sille lupaa, aikoo deaktivoida sen tai etsisi aseelle luvan omaavan luovutuksensaajan. Lisäksi on perusteltua, että luvattomat aseet säilytetään poliisin hallussa, kunnes jokin edellä mainituista vaihtoehdoista toteutuu.

Yleisin peruste luvan hakemiselle ampuma-aseiden hallussapitoon olisi luultavasti ampuma-aselain 43 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu aseiden muistoesineinä säilyttäminen. Ampuma-aselakia muutettiin vuonna 2001. Tuolloin muutetun 61 §:n perustelujen mukaan, jos muistoesineperusteella annettavaan hallussapitolupaan asetettaisiin patruunoiden hankkimista ja hallussapitoa koskeva kieltä, voisi kiellon asettaminen tavallaan alentaa kynnystä antaa lupa, mikä olisi joissakin tapauksissa tarkoituksenmukaista. Tarkoituksenmukaista luvan antaminen voisi olla juuri tämän lakiehdotuksen mukaisesti poliisille luovutettavien ampuma-aseiden kohdalla. Luonnollisesti lupaa voitaisiin hakea myös muilla 43 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla.

Räjähdeiden osalta menettely olisi se, että räjähteet otettaisiin poliisilain 23 §:n 1 momentin nojalla poliisin haltuun. Tämän jäl-

leen poliisilain 24 §:n mukaisesti räjähteet joko palautettaisiin niiden oikealle omistajalle, jos tämä on poliisin tiedossa ja tällä on oikeus kyseisten räjähteiden hallussapitoon, taikka myytäisiin tai luovutettaisiin niiden hallussapitoon oikeutetulle. Jos räjähteitä ei voitaisi vaaratta palauttaa, myydä tai luovuttaa, ne hävitettäisiin päällystöön kuuluvan poliisimiehen määräyksestä. Samoin räjähteet voitaisiin hävittää, jos kysymys olisi vähäarvoisista räjähteistä. Jos on olemassa riski räjähteiden turvallisuuden osalta tai räjähteiden koostumusta ei varmuudella pystytä selvittämään, olisi tarkoituksenmukaista niiden vaarallisuuden vuoksi viedä räjähteet mahdollisimman nopeasti hävitettäväksi. Räjähteiden kuljettamisen ja säilyttämisen sekä myös tuhoamisen osalta tulisi noudattaa erityistä varovaisuutta räjähteiden yleisvaarallisen luonteen vuoksi. Tarpeen vaatiessa räjähteet voitaisiin heti tuhota ja hävittää myös niiden haltuunottoaikassa, jos se katsottaisiin perustellusti turvallisemmaksi kuin niiden kuljettaminen pois paikalta. Päätöksen asiasta tekisi poliisi tarpeen mukaan yhteistyössä sotilasviranomaisten kanssa. Sotilasräjähteet puolustusvoimat ottaisi heti haltuunsa.

4. Esityksen suhde löytötavaralakiin sekä puolustusvoimille kuuluneen tavaran löytämisestä ja pelastamisesta annettuun asetukseen

Esityksessä ehdotettujen ampuma-aselain säännösten suhde löytötavaralain (778/1988) säännöksiin olisi osittain päällekkäinen. Sovellettavien säädösten mahdollisessa ristiriitatilanteessa nyt annettu lakiehdotus ampuma-aselain muuttamisesta kuin myös jo voimassa olevat ampuma-aselain säännökset ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita ja erityisen vaarallisia ammuksia koskevana erityissäännöksinä tulisivat näiden esineiden osalta sovellettaviksi löytötavaralain säännösten sijaan. Siten jos ampuma-aseilaisia säädettäisiin nimenomaan jostain asiasta toisin kuin löytötavaralain, tulisivat ampuma-aselain säännökset sovellettaviksi. Lain tasoisina säännöksinä ampuma-aselain säännökset tulisivat sovellettaviksi myös puolus-

tusvoimille kuuluneen tavaran löytämisestä ja pelastamisesta annetun asetuksen (84/1983) säännösten sijaan. Löytötavaralaisa säännelty menettely löydettyjen ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten osalta olisi myös nyt annetun esityksen toteuttamisen kannalta käytännössä liian raskas ja monimutkainen ja tulokset sen noudattamisesta olisivat vähäisiä, koska luvalliset ampuma-aseet ja aseiden osat ovat merkittävinä poliisin pitämässä kyseisiä esineitä koskevissa rekistereissä.

Löytötavaralain 26 §:n 2 momentissa säädetään myös rangaistuksesta siten, että rangaistus löytötavaran anastamisesta on säädetty rikoslain 28 luvun kavallusta koskevan 4 §:n 2 momentissa (törkeä ja lievä tekemuoto luvun 5 ja 6 §:ssä). Samoin puolustusvoimille kuuluneen tavaran löytämisestä ja pelastamisesta annetun asetuksen mukaan puolustusvoimille ilmeisesti kuuluneen löytötavaran kavaltamisesta rangaistaan mainitun rikoslain 28 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla. Vaikka luvattoman ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hallussapitäjä ei ehdotetun ampuma-aselain ampuma-aserikosta koskevan 101 §:n uuden 3 momentin mukaan syyllistyisi esineen luvattomaan hallussapitoon, jos hän omaloitteisesti ilmoittaisi tällaisesta esineestä poliisille ja luovuttaisi esineen poliisin haltuun, voisi hän kuitenkin mahdollisesti olla syyllistynyt edellä mainittuun löytötavaran kavallukseen, jos hän olisi aikanaan jättänyt ilmoittamatta löytämästään ampuma-aseesta, aseiden osasta, patruunoista tai erityisen vaarallisista ammuksista viranomaiselle siten kuin löytötavaralaissa sekä puolustusvoimille kuuluneen tavaran löytämisestä ja pelastamisesta annetussa asetuksessa säädetään. Tällainen teko kuten myös mahdollisesti kyseistä esinettä hankittaessa tai sitä käyttäen tehty muukin rikos arvioitaisiinkin nyt annetun lakiehdotuksen säännöksistä riippumatta omalla erillisenä tekonaan tekoon liittyvin voimassa olevan lainsäädännön mukaisin seuraamuksin. Usein kuitenkin todennäköisesti voisi käydä myös niin, että mahdollisen rikoksen syytteenpano-oikeus olisi jo tekona vanhentunut, mikä ei kuitenkaan estäisi teon johdosta mahdollisesti suoritettavaa ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden ja eriy-

tyisen vaarallisten ammusten takavarikkoa ja valtiolle rikosesineenä tai rikoksentekovälineenä menetetyksi tuomitsemista.

Poliisiin haltuun otettujen räjähteiden käsittelyn osalta noudatettaisiin jo voimassa olevia säännöksiä. Tällaisten räjähteiden käsittelyä säädetään poliisilain 24 §:ssä. Räjähteiden käsittelyn osalta ei tässä esityksessä siten ehdoteta muutettavaksi voimassa olevaa lainsäädäntöä, minkä vuoksi nyt annettu esitys ei aiheuta räjähteiden osalta samanlaisia mahdollisia ristiriitatilanteita löytötavaralain tai puolustusvoimille kuuluneen tavaran löytämisestä ja pelastamisesta annetun asetuksen suhteen kuin ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammuksien osalta. Se, mitä yllä on selostettu löytötavaran kavaltamisesta, koskee luonnollisesti myös vastaavia tilanteita räjähteiden osalta.

5. Taloudelliset vaikutukset

Keräyskustannusten arvioiminen on erittäin hankalaa, koska keräyksessä poliisiin haltuun saatavien luvottomien esineiden määrää ei kyetä luotettavasti arvioimaan. Eräiden arvioiden mukaan tällaisia luovutettavia sodan aikaisia ampuma-aseita olisi enintään noin 40 000. Näiden lisäksi poliisille tullaan luovuttamaan myös sellaisia aseita, joihin on jollakulla ollut aiemmin hallussapitolupa, mutta ase on jäänyt henkilön kuoltua luvattomana kuolinpesään tai jonkun läheisen henkilön haltuun. Koska vanhojenkin kuolinpesien aseille oli haettava lupa ampuma-aselain siirtymäsäännösten mukaan puolen vuoden kuluessa lain voimaantulosta eli vuoden 1998 maaliskuun alusta lukien ja koska poliisilaitosten toimesta on jo järjestetty paikallisia keräyskampanjoita, voidaan arvioida, että nyt annetun lakiehdotuksen voimaantulon jälkeen tehtävissä keräyksissä poliisiin haltuun luovutettavien ampuma-aseiden määrä ei ylittäisi 60 000 kappaletta.

Sisäasiainministeriö tiedusteli heinäelokuussa 2002 lääninhallituksilta, millaisia kustannuksia lääneille aiheutuisi, jos luvottomien ampuma-aseiden keräys toteutettaisiin kuuden kuukauden kestoisena lyhyenä projektina. Lääninhallitusten vastausten mukaan tästä aiheutuisi noin 730 000 euron kus-

tannukset. Lisäksi tulisi tiedotuskustannuksia arviolta noin 280 000 euroa. Ottaen huomioon, että aseista osa myytäisiin julkisella huutokaupalla ja osa palautettaisiin niiden omistajille tai näiden nimeämille luovutuksensaajille, voitaisiin valtion omaisuudeksi siirtyvien käsiteltävien aseiden määräksi arvioida enintään noin 20 000.

Luvattomien esineiden keräyksen toteuttaminen niin, että keräykset toimeenpantaisiin poliisilaitosten paikallisina kampanjoina näiden omien aikataulujen mukaisesti suunniteltuina, pudottaisi kustannuksia olennaisesti. Useat kihlakuntien poliisilaitokset ovat jo kyenneet toteuttamaan lyhytaikaisia keräyskampanjoita olemassa olevien rahoituskehystenä puiteissa. Siten voidaan perustellusti arvioida, että näin voitaisiin menetellä jatkossakin. Näin toteutettuna olisi keräysten toimeenpanoon varattava rahaa arviolta ainakin poliisin kalustohankintoja varten noin 50 000 euroa, tiedotukseen noin 200 000 euroa ja ennalta arvaamattomiin kuluihin noin 30 000 euroa sekä apajais- ja asehallintoyksikön lisääntyviä kustannuksia varten 100 000 euroa. Vähimmäiskustannuksiksi voidaan esitetyllä tavalla toteutettuna arvioida siten noin 380 000 euroa, jotka maksettaisiin poliisin toimintamenomomentilta ja joka summa on jo alustavasti varattu poliisin määräraha-kehityksissä vuosille 2003 ja 2004 toimintojen toteuttamiseen.

6. Vaikutukset yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen

Suuri lukumäärä luvattomia ampumaaseita, aseiden osia, patruunoita ja erityisen vaarallisia ammuksia sekä myös räjähteitä saataisiin kerättyä pois kansalaisten hallusta, mikä olisi omiaan lisäämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta yhteiskunnassa. Samalla voitaisiin estää mainittujen luvattomasti hallussa pidettyjen esineiden mahdollinen siirtyminen rikollisten käyttöön. Lisäksi osa luvattomista esineistä saataisiin luvallisen hallussapidon piiriin sekä merkityiksi poliisin tiedostoihin omistaja- ja tunnistetietoineen.

Eduskunnan hallintovaliokunta on mietinnössään (HaVM 29/1997 vp.) kiinnittänyt huomiota siihen, ettei ampumaaseita ole sellaisten henkilöiden hallussa, jotka eivät ky-

kene huolehtimaan ampuma-aseturvallisuuteen liittyvistä seikoista. Valiokunnan mukaan vaaratilanteita voi syntyä silloin, kun aseiden käsittelyä hallitsemattomat henkilöt ryhtyvät kuljettamaan niitä rekisteröimistä varten poliisilaitokselle. Kuten valiokunta on todennut, selvää on, että luvattomien esineiden keräämiseen liittyy huomattavia turvallisuusriskejä, joiden kokonaan ennalta ehkäiseminen on mahdotonta.

Eräiden poliisilaitosten jo toimeenpanemissa paikallisissa keräyksissä on toistaiseksi tapahtunut yksi vakava onnettomuus, mikä aiheutti puolustusvoimien henkilökuntaan kuuluneen henkilön menehtymisen. Onnettomuus tapahtui, kun poliisin yhteistyössä puolustusvoimien kanssa toteuttaman paikallisen räjähdekeräyksen yhteydessä näiden haltuun saama räjähdettä räjähti ennenaikaisesti itsestään sitä tuhottaessa. Jo toteutetut paikalliset keräykset on pääosin hoidettu siten, että poliisit ovat noutaneet esineet niiden hallussapitäjän luota. Paras keino onnettomuuksien välttämiseen onkin se, etteivät luvattomien esineiden turvallista käsittelyä hallitsemattomat henkilöt ala omin toimin ennen yhteydenottoa paikalliseen poliisiin kuljettamaan esineitä poliisilaitoksille, vaan niiden kuljettamisesta ja säilyttämisestä pyritään tällaisissa tapauksissa poliisin johdolla sopimaan. Riski onnettomuuteen on kuitenkin aina olemassa. Toisaalta luvattomien esineiden jäminen kansalaisten haltuun sisältää yhtäläillä myös vastaavanlaisia onnettomuusriskejä.

7. Asian valmistelu

7.1. Valmisteluvaiheet

Esityksen valmistelua on ohjannut sisäasiainministeriön poliisiosaston asettama armo- vuosisäädös-työryhmä, jossa ovat olleet edustettuina sisäasiainministeriön poliisiosasto, puolustusministeriö sekä kauppa- ja teollisuusministeriö. Lisäksi valmistelun aikana on tehty yhteistyötä oikeusministeriön kanssa. Räjähteitä koskeva rikoslain säädösmuutos on valmisteltu yhteistyönä sisäasiainministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä oikeusministeriön kanssa, missä yhteydessä on myös pohdittu ja selvitetty mahdolliset vaikutukset ja muutostarpeet räjähteitä

koskevien erityissäännösten osalta.

Esityksen käytännön toteuttamista on valmistellut sisäasiainministeriön poliisiosaston asettama armovuosioperaatio-työryhmä, jossa ovat edustettuina sisäasiainministeriön poliisiosaston arpajais- ja asehallintoyksikkö, kihlakunnan poliisilaitokset ja pääesikunta. Lisäksi armovuosioperaatio-työryhmän tehtävänä on nyt annettujen lakiehdotusten tulla voimaan yhdessä sisäasiainministeriön poliisiosaston arpajais- ja asehallintoyksikön sekä poliisin lääninjohtojen kanssa ohjata, koordinoita, avustaa ja valvoa kihlakunnan poliisilaitosten paikallisesti toteuttamaa luvattomien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten sekä räjähteiden alueellista keräystoimintaa. Esitystä on käsitelty sen valmistelun aikana myös sisäasiainministeriön yhteydessä toimivassa ampuma-asehautakunnassa, jossa ovat edustettuina suurimpien eri asesidosryhmien edustajat ja aseiden kanssa tekemisissä olevat tärkeimmät viranomaistahot.

Valmistelun aikana oli myös esillä vaihtoehto, jonka mukaan luvattomien esineiden keruu olisi järjestetty määräaikaisena projektina. Lausuntokierroksen jälkeen kuitenkin päädyttiin esittämään pysyvää järjestelyä, koska yhtä lukuun ottamatta kaikki lausunnonantajat kannattivat pysyvästi voimassa olevaa järjestelyä. Pysyvä järjestely on myös kokonaiskustannuksiltaan selvästi taloudellisempi ratkaisu. Lisäksi oikeusministeriön antaman lausunnon mukaan määräaikaiseen järjestelyyn olisi saattanut liittyä jonkin asteisia perusoikeudellisia ongelmia. Lakiehdotusten voimaantulon jälkeen sen aiheuttamia vaikutuksia on kuitenkin tarkoitettu seurata erityisen tarkasti ja tarpeen mukaan säännöksiä muutetaan, jos käytännön ongelmia niiden soveltamisessa ilmenee.

7.2. Lausunnot

Esityksestä pyydettiin lausunto yhteensä 24 eri taholta. Ministeriöistä lausunto pyydettiin puolustusministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä ja oikeusministeriöltä. Keskusvirastoista ja poliisin valtakunnallisista yksiköistä lausunto pyydettiin Puolustusvoimien pääesikunnalta, keskusrikospoliisilta,

liikkuvalta poliisilta, Poliisikoululta ja Poliisin tekniikkakeskukselta. Lisäksi lausunto pyydettiin kaikilta lääninhallituksilta, Helsingin poliisilaitokselta, Maarianhaminan poliisilaitokselta, Museovirastolta, Sotamuseolta ja Metsästäjäin keskusjärjestöltä.

Yksityisoikeudellisista yhteisöistä ja yhdistyksistä lausunto pyydettiin Suomen Ampumaurheiluliitto ry:ltä, Reserviläisurheiluliitto ry:ltä, Asehistorian Liitto ry:ltä, Suomen Asehistoriallinen Seura ry:ltä, Suomen Aseseppien Yhdistys ry:ltä sekä Urheilu-, metsästysaseiden ja -tarvikkeiden vastuulliset maahantuojat ry:ltä.

Maarianhaminan poliisilaitosta lukuun ottamatta kaikki tahot antoivat lausunnon. Lausunnoissa esitystä tuettiin yleisellä tasolla ja lähes kaikki lausunnonantajat pitivät pysyvästi voimassa olevaa luvattomien esineiden luovuttamisjärjestelyä parempana kuin määräaikaisesti voimassa olevaa järjestelyä.

Lausunnoista on laadittu yhteenveto.

8. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Suomi on osanottajavaltiona Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä (jäljempänä ETYJ). ETYJ:n ministerikokous on 24 päivänä marraskuuta 2000 vahvistanut niin sanotun ETYJ:n pienaseasiakirjan, joka on ETYJ:n osanottajavaltioita poliittisesti sitova asiakirja. Pienaseasiakirja sisältää suosituksia muun muassa siviilihenkilöiden hallussa olevien erilaisten ylimääräisten luvattomien asekeräysten viranomaistoimin toteutettavista keräyksistä. Pienaseasiakirjan V luvun D5 kohdassa todetaan, että osanottajavaltiot harakitsevat käytettävissään olevien taloudellisten ja teknisten resurssien mukaan asianmukaisia kannusteita laittomasti hallussa pidettävien pienaseiden vapaaehtoiseksi luovuttamiseksi. Pienaseasiakirjassa pienaseilla tarkoitetaan muun muassa revolvereita, itseltaavalla kertatulella toimivia pistooleita, kivääreitä ja konepistooleita. Siten nyt annetulla esityksellä toteutettaisiin myös Suomea sitovassa ETYJ:n pienaseasiakirjassa osanottajavaltioille määriteltujen suositusten kansallista täytäntöönpanoa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Ampuma-aselaki

68 a §. *Poikkeus lupien ja hyväksynnän peruuttamiseen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että jos luvanhaltija taikka asevas-taavan tai asekeräilijän hyväksynnän saanut henkilö oma-aloitteisesti ilmoittaa luvattomasta ampuma-aseesta, aseensa osasta, patruunoista tai erityisen vaarallisista ammuksista taikka räjähteistä poliisille ja luovuttaa ne poliisiin haltuun, hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttavaa lupaa taikka asevas-taavan tai asekeräilijän hyväksyntää ei tämän luvattoman hallussapidon perusteella peruuteta. Lakiehdotuksen 101 §:n 3 momentin mukaan kyseisten luovutettujen esineiden luvaton hallussapito ei tällaisessa tilanteessa pidettäisi ampuma-aserikoksena eikä rikoslain 44 luvun 11 §:n uuden 2 momentin mukaan räjähdერიkoksena.

Sitä vastoin jos luvan tai hyväksynnän haltija olisi syyllistynyt luovuttamansa esineen osalta johonkin muuhun rikosoikeudellisesti moitittavaan tekoon, arvosteltaisiin se lupien ja hyväksynnän peruuttamisen kannalta siten kuin ampuma-aselain 67, 67 a ja 68 §:ssä säädetään. Jos luvattoman esineen haltija olisi saanut esineen haltuunsa esimerkiksi anastus- tai kavallusrikoksen kautta taikka syyllistynyt esinettä käyttäen rikokseen kuten esimerkiksi metsästysrikokseen tai väkivalta-rikokseen, lupaviranomainen harkitsisi lupien ja hyväksynnän peruuttamisen näiden tekojen osalta erikseen omana menettelynään.

91 §. *Haltuunotto.* Haltuunottoa koskevaan 91 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa määrättäisiin poliisi tekemään esineiden haltuunottopäätös myös tilanteissa, joissa luvattoman ampuma-aseen, aseensa osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hallussapitäjä menettelee siten kuin lakiehdotuksen 101 §:n 3 momentissa säädettäisiin. Käytännössä haltuunottopäätös tehtäisiin esineitä poliisin haltuun luovutettaessa, kun poliisi ottaa esineet vastaan. Tämän jälkeen poliisi tutkisi, onko esineitä

mahdollisesti käytetty rikoksen tekemiseen tai ovatko ne rikoksen kautta saatu. Pelkääntään kyseisten esineiden luvaton hallussapitoahan ei lakiehdotuksen ampuma-aserikosta koskevan 101 §:n uuden 3 momentin mukaan pidettäisi tässä yhteydessä rikoksena.

Haltuunottopäätös raukeaisi, jos luovutettavaa luvaton esinettä olisi käytetty rikoksen tekemiseen tai se olisi rikoksen kautta hankittu ja poliisi tekisi esineen osalta pakokkeinolaissa säädetyllä takavarikon tai esine tuomittaisiin valtiolle menetetyksi. Näin meneteltäisiin, vaikka esinettä olisi käyttänyt rikoksen tekemiseen muukin henkilö kuin esineen ilmoittaja ja luovuttaja. Jatkokomenettely rikosesineen ja rikoksentekovälineen osalta tapahtuisi siten kuin niitä koskevissa säännöksissä erikseen säädetään. Vaikka itse rikos tekona olisi syyteoikeudeltaan mahdollisesti jo vanhentunut, tuomittaisiin esine yleensä rikosesineenä tai rikoksentekovälineenä kuitenkin pääsääntöisesti valtiolle menetetyksi, siten kuin menettämisestä rikoslain 60 §:n 1 momentissa säädetään, kun on kysymys edellyttävistä, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta vaarallisista esineistä. Tällaisia esineitä ovat muun muassa ampuma-aseet, aseensa osat, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksiset.

99 §. *Poliisin hallussa olevien esineiden luovuttaminen.* Lain 99 §:ää ehdotetaan muutettavaksi lisäämällä pykälän ensimmäiseen virkkeeseen viittaus haltuunottoa koskevan 91 §:n 1 momenttiin sekä ampuma-aseiden osalta lisäksi vielä 91 §:n 2 momenttiin. Muutoin 99 §:n 1 momentti vastaisi voimassa olevaa 99 §:ää. Siten ehdotetussa 99 §:n 1 momentissa säädettäisiin haltuunottopäätöksen nojalla poliisin hallussa olevien esineiden luovuttamisesta niissä tapauksissa, joissa haltuunoton perusteena on haltuun otettuja esineitä koskevien lupien raukeaminen tai peruuttaminen siten kuin lain 91 §:n 1 momentissa säädetään sekä myös niissä 91 §:n uuden 2 momentin mukaisissa tapauksissa, joissa haltuunoton kohteena on ampuma-ase ja esineen omistaja on tiedossa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin haltuunottoä- töksen nojalla poliisin hallussa olevien esi- neiden luovuttamisesta niissä tapauksissa, joissa haltuunoton kohteena on haltuunottoa koskevan 91 §:n uudessa 2 momentissa tar- koitettu luvaton ampuma-ase, aseiden osa, pa- truunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia ja esineen omistaja on poliisin tiedossa. Tällöin esineet voitaisiin palauttaa niiden alkuperäi- selle omistajalle, jos tällä olisi vielä voimassa vanha lupa tai tämä hankkisi esineiden hal- lussapitoon uuden luvan. Esineet voitaisiin luovuttaa heti, kun esineitä koskevat lupa- asiat olisivat kunnossa. Ampuma-aseiden osalta vaihtoehtona luvan saannille olisi vielä se, että ampuma-ase tehdään pysyvästi am- pumakelvottomaksi eli deaktivoidaan, jolloin se voidaan luovuttaa omistajalle, vaikka tällä ei enää olisi tai tämä ei saisi lupaa sen hallus- sapitoon. Ampuma-aseiden deaktivoinnista säädetään ampuma-aseasetuksessa (145/1998) ja tarkempia ohjeita deaktivoi- nin teknisestä toteuttamisesta on annettu sisäasiainministeriön erityisessä deaktivointi- määräyksessä.

Luvattomat esineet olisi kuitenkin aina on- sin luovutettava poliisin haltuun ja vasta tä- män jälkeen esineen mahdollinen omistaja voisi hakea niille lupaa taikka ampuma-ase voitaisiin deaktivoida tai luovuttaa asianmu- kaisen hankkimiseen oikeuttavan luvan omaavalle taholle. Tämä olisi tarpeen, jotta mahdolliset esineitä koskevat rikostarkastuk- set voitaisiin tehdä esimerkiksi sen selvittämiseksi, onko esine alun perin joltakin rikok- sella viety tai onko sitä käyttäen tehty jokin rikos.

Esineiden omistajuuden osalta on annetus- sa esityksessä lähdetty siitä, että esineiden oikean omistajan tulee olla jollakin tavoin poliisin tiedossa joko esineen luovuttajan an- tamien tietojen perusteella taikka poliisin aserekisterissä olevien tietojen tai muiden poliisilla olevien tietojen perusteella. Poliisil- la on käytössään valtakunnallinen atk- pohjainen aserekisteri sekä poliisilaitoskoh- taiset manuaaliset aseosastot, joissa on tie- dot luvallisista aseomistuksista. Poliisin re- kistereissä on tiedot myös anastetuista aseis- ta. Poliisi ei siten virallisten kuulutusten avulla tai muutoin ala etsiä laillista omistajaa,

jollei tämä ole poliisin tiedossa olevien seikkojen perusteella tarkoituksenmukaisella tavalla selvitettävissä. Muunlainen tarkempi omistajuuden selvittely ei ole käytettävissä olevien resurssien puitteissa mahdollista eikä ehkä tarkoituksenmukaistakaan ottaen huomioon poliisin käytössä olevien edellä mai- nittujen rekisterien tiedot.

Esineiden omistajuuden osalta lähtökoh- daksi on otettava yleinen irtaimen omaisuu- den omistajaolettamaa koskeva periaate eli omistajaksi on yleensä katsottava se henkilö, jonka hallussa irtain esine on, jos ei muuta selvitystä asiasta näytetä tai muuta asiaan liit- tyvistä seikoista ilmene tai ole poliisin tie- dossa. Viime kädessä omistajuutta koskevan kysymyksen ratkaisee yleinen tuomioistuin. Poliisi ei siten tee eikä se voikaan tehdä sit o- vaa lopullista omistajuutta koskevaa päätöstä esineiden osalta.

Poliisi selvittää sen haltuun luovutettujen luvattomien ampuma-aseiden osalta poliisin rekistereistä ja tiedostoista sekä muista hal- lussaan olevista tiedoistaan sen, onko ase esimerkiksi mahdollisesti anastettu tai hävin- nyt sen lailliselta alkuperäiseltä omistajalta. Lähtökohtaisesti samaa menettelyä noudat- taan aseiden osien, kaasusumuttimen, patruun- noiden ja erityisen vaarallisten ammustenkin kohdalla, mutta näiden esineiden yksilöimät- tömyyden vuoksi on niitä koskeva tutkinta- menettely kuitenkin pakostakin suurpiirtei- sempi. Jos mikään ei viittaa siihen, että esine on alun perin sen oikealta omistajalta viety tai hävinnyt, on lähtökohdaksi otettava se, et- tä ase on ollut omistajuudeltaan laillisesti sen poliisille luovuttaneen henkilön hallussa, el- lei omistajuuden osalta muuta asiassa esitetä tai muutoin ilmene. Muunlainen tarkempi omistajuuden selvittäminen esimerkiksi kuu- luttamalta tai muulla vastaavalla tavalla ei ole käytettävissä olevat keräyksen toimeen- panoresurssit huomioon ottaen mahdollista. Tässäkin kohtaa on tärkeämmäksi periaat- teeksi esityksessä otettu se, että luvattomia esineitä saataisiin mahdollisimman paljon ke- rättyä ja saatettua luvallisen ja sitä kautta myös huomattavasti turvallisemman hallus- sapidon piiriin, mihin esityksellä nimen- omaan pyritäänkin.

100 §. *Myyminen omistajan lukuun ja siir- tyminen valtion omistukseen.* Pykälän 1

momenttia ehdotetaan ensinnäkin muutettavaksi siten, että voimassa olevan 1 momentin viittaus 99 §:ään tarkennettaisiin viittaukseksi 99 §:n uuteen 1 momenttiin, joka siis koskisi poliisin hallussa olevien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten luovuttamista tapauksissa, joissa esineet ovat poliisin hallussa 91 §:n uuden 1 momentin perusteella taikka ampuma-aseiden osalta lisäksi vielä 91 §:n uuden 2 momentin perusteella ja aseiden omistaja on tiedossa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, että julkisella huutokaupalla omistajan lukuun myytäisiin myös 99 §:n uudessa 2 momentissa tarkoitettu ampuma-ase, jollei sen omistajalla olisi lupaa kyseisen aseiden hallussapitoon tai asetta ei tehtäisi pysyvästi ampumakelvottomaksi. Tämä tarkoittaisi siis tilanteita, joissa ampuma-aseiden omistajuudesta ei olisi epäselvyyttä niiden periaatteiden mukaisesti tulkittuna kuin ehdotetun 99 §:n perusteluissa on tarkemmin edellä selostettu.

Poliisin haltuun luovutetun omistajuudeltaan selväksi katsottavan luvattoman ampuma-aseiden osalta omistaja voisi ensin hakea lupaa aseiden hallussapitoon tai tehdä aseiden pysyvästi ampumakelvottomaksi eli deaktivoida aseiden taikka määrääjässä etsiä aseelle sen hankkimiseen oikeuttavan luvan omaava luovutuksensaaja. Jos omistaja ei halua hakea lupaa aseeseen tai hän ei lupaa saada eikä asetta deaktivoidaisi tai luovutettaisi asianmukaisen luvan haltijalle, myytäisiin ase sen omistajan lukuun julkisella huutokaupalla. Esineiden myyntihinnasta voitaisiin vähentää huutokaupan toimittamisesta aiheutuneiden kustannusten lisäksi jatkossa myös esineiden käsittelystä aiheutuneet tarpeelliset kustannukset. Tällaisia esineiden käsittelyyn liittyviä tarpeellisia kustannuksia olisivat muun muassa esineiden varastoinnista tai kuljettamisesta aiheutuvat välttämättömät kustannukset. Vähennettävät kustannukset tulisi pyrkiä jakamaan mahdollisimman usean myytävän esineen osalle.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tapauksista, joissa esineet siirtyisivät lunastukseen valtion omistukseen. Kaikki aseiden osat, kaasusumuttimet, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksien, jotka olisivat poliisin hallussa 91 §:n uuden 2 momentin

perusteella tehdyn haltuunottopäätöksen nojalla ja joita ei olisi luovutettu niiden lailliselle omistajalle siten kuin 99 §:n uudessa 2 momentissa säädettäisiin, siirtyisivät lunastukseen valtion omistukseen. Tämä koskisi siis myös kaasusumuttimia, joita ei myytäisi julkisella huutokaupalla omistajan lukuun, vaan ne siirtyisivät aina lunastukseen valtion omistukseen, jos niiden laillisella omistajalla ei olisi lupaa niiden hankkimiseen ja hallussapitoon. Luvattomien aseiden osien, kaasusumuttimien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten osalta jouduttaisiin niiden käsittelyn aiheuttaman suuren työn sekä esineiden yksilöimättömyyden ja usein vähäisen myyntiarvonkin vuoksi menettelemään yksinkertaisemmin kuin varsinaisten ampuma-aseiden osalta. Lisäksi kaasusumuttimien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten mahdolliseen luovuttamiseen edelleen käytettäväksi myymällä ne julkisilla huutokaupoilla voisi liittyä myös niiden yleiseen käyttöturvallisuuteen liittyviä ongelmia etenkin, jos ne ovat vanhoja tai niitä on säilytetty niiden käyttöturvallisuutta alentavissa olosuhteissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi myös, että esineiden omistaja voisi halutessaan aina luovuttaa esineiden suoraan korvauksetta valtiolle. Tämä koskisi siis kaikkia poliisin haltuun 91 §:n nojalla otettavia esineitä eli myös niitä, jotka on otettu poliisin haltuun niiden hallussapitoon oikeuttavan luvan peruuttamisen tai raukeamisen vuoksi. Tällaisissa tapauksissa esineiden omistajan tahdonilmaisu olisi aina annettava kirjallisena poliisin erikseen tätä varten laatimalla lomakkeella, jonka esineiden omistaja allekirjoittaisi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös, että lunastukseen valtion omistukseen siirtyisivät myös ne ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksien, jotka ovat pykälän 1 momentin nojalla jääneet julkisessa huutokaupassa myymättä. Tämä säätely vastaisi jo voimassa olevan 100 §:n 2 momentin sisältöä. Tämän lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että valtion omistukseen siirtyisivät myös ne ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksien, joiden omistaja ei ole poliisin tiedossa. Tältä osin ei siis noudatettaisi löytötavaralain

säännöksiä, vaan menettelyn yksinkertaisuuden vuoksi esineet siirtyisivät suoraan valtion omistukseen. Menettelyä puoltaa muun muassa se, että ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkiminen ja hallussapito edellyttävät aina viranomaisen erikseen antamaa lupaa. Lisäksi esineiden omistajuuden perinpohjaiseen tai edes löytötavaralain säännösten mukaiseen selvittelyyn ei käytössä olevat resurssit anna mahdollisuutta ilman keräyksen toimeenpanon ja onnistumisen vaarantamista. Tilanteissa, joissa luvattoman esineen luovuttaja, ilmoittaja ja poliisi eivät yhdessä saa selvyyttä esineen omistajuudesta, ei omistajuuden tarkempi ja perusteellisempi selvittäminen liene myöskään tarkoituksenmukaista ottaen myös huomioon poliisin käytössä olevan valtakunnallisen atk-pohjaisen aserekisterin ja poliisilaitosten manuaalisten asekoristojen tiedot. Poliisilla on toki velvollisuus omistajuuden selvittämiseen poliisin käytössä ja saatavilla olevien rekisterien, tiedostojen ja muiden tietojen avulla siten kuin 99 §:n perusteluissa edellä on tarkemmin selostettu.

101 §. *Ampuma-aserikos.* Ampuma-aserikosta koskevaan 101 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa todettaisiin, että ampuma-aserikoksena ei pidettäisi luvattoman ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoa, jos tällaisen esineen hallussapitäjä oma-aloitteisesti ilmoittaisi esineestä poliisille ja luovuttaisi esineen poliisin haltuun. Tällöin kyseessä ei olisi rikos, joten esineen hallussapitäjään ei kohdistettaisi minkäänlaisia seuraamuksia tai rikostutkinnallisia toimenpiteitä luovutettavan esineen luvattoman hallussapidon osalta.

Vakiintuneesti ampuma-aseissa rangaittavaksi säädetty esineen luvaton hallussapito pitää sisällään yleisten konkurrenssia koskevien periaatteiden mukaisesti myös mahdolliset esineen hankkimiseen liittyvät ampuma-aselain vastaiset teot eli luvattomasta hallussapidosta syytettäessä ei erikseen syytetä esineen luvattomasta hankkimisesta, vaan luvaton hallussapito pitää sisällään välttämättömänä rikoksen esitekona myös kyseisen esineen ampuma-aselain säännösten vastaisen luvattoman hankkimisen. Siten 3 momentissa

tarkoitettu luvattoman hallussapidon seuraamuksista vapauttaminen vapauttaa luonnollisesti myös tekoon välttämättöminä esitekoina sisältyvien muiden 1 momentin 1 kohdassa kuvattujen ampuma-aserikoksen tunnusmerkistöjen mukaisen käyttäytymisen seuraamuksista. Esineen hallussapitäjää ei voitaisi ryhtyä syyttämään tai tuomitsemaan tällöin esimerkiksi esineen ampuma-aselain säännösten vastaisesta luvattomasta hankkimisesta tai siirrosta Suomeen. Tämä siis koskisi vain ampuma-aserikosten seuraamuksista välttymistä eikä esimerkiksi muissa laeissa rikoksiksi säädettyjen tekojen, kuten muun muassa rikoslain varkaus tai kavallus, rangaistusseuraamuksista välttymistä.

Seuraamuksilta välttyisi siis vain luvattoman esineen ilmoittaja ja luovuttaja. Luonnollisesti näitä henkilöitä voisi olla useampiakin kuten mahdollisesti kuolinpesätilanteissa, jolloin he kaikki välttyisivät seuraamuksilta. Jos luvaton esine on jonkun hallussa, sisältyy hallussapitäjän toimiin esineestä ilmoittamisen lisäksi myös aina samalla esineen hallinnan luovuttaminen. Tämä voi tosin tapahtua paljon myöhemminkin kuin esineestä ilmoittaminen, esimerkiksi kun poliisi ei heti esineestä ilmoitettaessa pääse noutamaan esinettä tai esineen hallussapitäjä ei pääse esinettä heti poliisille tuomaan. Poliisi ratkaisee aina tapauskohtaisesti, tuoko esineen luvaton hallussapitäjä esineen poliisille vai hakeeko poliisi esineen ilmoittajan luota. Tähän samoin kuin myös esineen mahdollisen noutamisen ajankohtaan vaikuttavat muun muassa poliisin muut kireellisemmät virkatehtävät sekä esineen hallussapitäjän kyky ja mahdollisuudet esineen turvalliseen kuljettamiseen ja säilyttämiseen. Joku henkilö voi myös tietää esimerkiksi paikan, jossa on luvattomia aseita (muun muassa sota-ajan asekatkenta-asepaukset), joista hän ilmoittaa poliisille. Henkilö ei välttämättä ole millään tavoin osallistunut näiden esineiden luvattomaan hallussapitoon, vaan hän ainoastaan ilmoittaa esineistä poliisille, jolloin häntä ei voitaisi myöskään pitää esineiden hallussapitäjänä. Ilmoittaessaan esineistä poliisille hän kuitenkin varmistaisi sen, ettei hän joutuisi rikosoikeudellisten toimien kohteeksi mahdollisen epäillyn luvattoman hallussapidon osalta. Ilmoituksia luvattomista esineistä voi

toki tulla poliisille nimettömänäkin.

Oma-aloitteisuus ilmoituksen tekemiseen tarkoittaisi sitä, että henkilö toimii vapaaehtoisesti ilman minkäänlaista viranomaisen häneen jo kohdistamaa painostusta, epäilyä tai tutkintaa. Tällöin ratkaisevaa olisi yleisesti perusteltavissa oleva henkilön oma subjektiivinen tuntemus. Jos esineen luvaton hallussapitäjä esimerkiksi pysäytetään poliisin liikennevalvonnan yhteydessä ja hän siinä tilanteessa ilmoittaa autossaan mukana olevasta luvattomasta ampuma-aseesta, ei oma-aloitteisuusedellytys yleensä enää täytyisi. Tämä johtuisi siitä, että tilanteessa objektiivisesti arvostellen on mahdollista myös poliisin ajoneuvon tai henkilöön kohdistuva etsintä. Samoin tilanne olisi henkilöön kohdistuvan kiinnioton, etsinnän tai kotietsinnän yhteydessä, vaikka niiden perusteena olisikin jokin muu rikosepäily. Epäselyissä tapauksissa mahdollisen oma-aloitteisuusedellytyksen täyttymisen ratkaisee viime kädessä yleinen tuomioistuin. Pääsäännöksi voidaan luonnehtia, että esityksen tavoitteena on saada mahdollisimman paljon luvattomia esineitä luvallisen hallussapidon piiriin siten, että kansalaiset saadaan vapaaehtoisesti ilmoittamaan ja luovuttamaan luvattomat esineet poliisille. Tällöin oma-aloitteisuusedellytyksen arvioiminen ei voi olla joka tapauksessa aina kovin kriittistä, vaan oma-aloitteisen käyttäytymisen edellytyksen täyttyminen tulisi epäselvissä tapauksissa katsoa tapahtuneen. Kuitenkin konkreettiset ja jo aloitetut viranomaisen tutkinta- ja valvontatoimet, jotka selvästi yleisen elämäkokemuksen mukaan arvioiden aiheuttavat niiden kohteelle uhkan tunteen, jonka voidaan yleensä katsoa vaikuttavan henkilön ajatuksiin ja käyttäytymiseen, puoltavat yleensä sitä, ettei vaadittava oma-aloitteisuusedellytys enää voi täytyä.

119 §. *Tarkemmat säännökset.* Ensinnäkin pykälän 2 momentin johdantokappaleen subjekti ”ampuma-aseasioita käsittelevä ministeriö” muutettaisiin sisäasiainministeriöksi. Lisäksi pykälän 2 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion omistukseen siirtyneiden ampuma-aseiden, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten osalta sisäasiainministeriö voisi antaa tarkempia säännöksiä myös esineiden mahdollisesta myymisestä julkisella huuto-

kaupalla tai muulla tavalla. Muu tapa voisi olla esimerkiksi myynti siten, että esineet ilmoitettaisiin myytäväksi internetissä, asealan lehdissä tai muina markkinailmoituksina taikka siten, että esineitä myytäisiin erilaisissa julkisissa asealan tilaisuuksissa. Ensisijaisina valtiolle siirtyneiden kyseisten esineiden ja etenkin ampuma-aseiden käsittelyvaihtoehdoina on pidettävä niiden ottamista valtion käyttöön tai luovuttamista museossa tai kokoelmassa pitämistä varten. Useissa tapauksissa on perusteltua esineiden hävittämisen sijasta myös pyrkiä myymään näitä esineitä, jolloin valtio voisi saada esineiden myyntitulojen muodossa katettua niitä kustannuksia, jotka syntyvät esineiden kuljettamisesta, säilyttämisestä ja käsittelystä. Tämä menettelytapa olisi myös omiaan estämään sen, että hävitettäväksi voisi joutua esimerkiksi sellaisia aseita tai aseosia, joilla olisi historiallista, taiteellista, keräilyllistä tai taloudellista arvoa.

1.2. Rikoslaki

44 luku. Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

11 §. *Räjähderikos.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin, että pykälän 1 momentissa tarkoitettuna räjähdერიkoksenä ei pidettäisi räjähdysvaarallisia aineista annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti tapahtunutta räjähteen hallussapitoa, jos räjähteen hallussapitäjä oma-aloitteisesti ilmoittaa räjähteestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun. Räjähneiden oma-aloitteisen ilmoittamisen ja käytännössä tapahtuvan poliisin haltuun luovuttamisen osalta noudatettaisiin samoja periaatteita kuin ampuma-aseidenkin osalta. Tältä osin perusteluiden osalta viitataan jo aiemmin selostettuihin ampumaselain muuttamista koskevan lakiehdotuksen ampuma-aserikosta koskevan 101 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin. Tällaisten räjähteen haltuunotosta säädettäisiin poliisilain 23 §:n 1 momentissa. Niiden käsittelystä haltuun oton jälkeen säädetään poliisilain 24 §:ssä.

1.3. Poliisilaki

23 §. *Vaarallisten esineiden ja aineiden haltuunotto.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että poliisi voisi ottaa haltuun myös sellaiset räjähdysvaarallisia aineista annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti hallussa pidetyt räjähteet, joista niiden hallussapitäjä omaaloitteisesti ilmoittaa poliisille ja luovuttaa ne poliisin haltuun. Edellytyksenä ei siis olisi, että niiden hallussapitäjän voitaisiin perustellusti epäillä ikänsä, päihtymyksensä, mielentilansa tai muiden olosuhteiden perusteella aiheuttavan välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, kuten voimassa olevassa 1 momentissa säädetään. Näin menetellessään räjähteiden hallussapitäjä välttyisi nyt annetulla esityksellä muutettavaksi ehdotetun rikoslain 44 luvun 11 §:n nojalla räjähdერიkoksen rangaistus-erämuksilta.

Jos räjähteiden hallussapitäjä ei omaaloitteisesti ilmoittaisi räjähteistä poliisille tai luovuttaisi niitä poliisin haltuun, syyllistyisi hän räjähdერიkokseen ja tällöin poliisi voisi ottaa räjähteet pakkokeinolain 4 luvun takavarikkotoimin rikosesineenä poliisin haltuun.

Kun poliisi on ottanut räjähteet haltuun, meneteltäisiin niiden osalta siten kuin voimassa olevan poliisilain 24 §:ssä säädetään haltuun otetun räjähteen käsittelystä. Räjähteet palautettaisiin niiden oikealle omistajalle, jos tämä on poliisin tiedossa ja tällä on oikeus niiden hallussapitoon. Räjähteet voitaisiin myös luovuttaa tai myydä sellaiselle henkilölle, jolla on oikeus kyseessä olevien räjähteiden hallussapitoon. Jos räjähteitä ei voitaisi vaaratta palauttaa, myydä tai luovuttaa taikka kysymys olisi vähärvoisista räjähteistä, voitaisiin räjähteet päällystöön kuuluvan poliisimiehen määräyksellä hävittää.

2. Säättämisjärjestys

Voimassa olevan ampuma-aselain seuraamuksia koskevan 9 luvun säännösten mukaan luvattoman ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hallussapitäjä tuomitaan sakkoon tai vankeuteen ampuma-aselain vastaisesta menettelystä.

Samalla luvattomasti hallussa pidetyt esineet tuomitaan pääsääntöisesti valtiolle menetettyiksi. Luvattomien esineiden hallussapitäjä syyllistyisi niitä luvattomasti hallussa pitäessään ampuma-aserikokseen ja sen kautta myös menettämään hallussaan olleet luvattomat esineet suoraan valtiolle rikosesineenä ilman lunastusta tai mahdollisuutta luvan saantiin. Sama olisi menettely luvattomien räjähteiden osalta.

Voimassa olevien säännösten mukaan luvattomasti hallussa pidettyjä aseiden osia, kaasusumuttimia, patruunoita ja erityisen vaarallisia ammuksia ei voida palauttaa niitä luvattomasti hallussa pitäneelle, vaikka tämä olisi niiden oikea omistaja. Sama koskee myös luvattomasti hallussa pidettyjä ampuma-aseita ja räjähteitä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että tietyin edellytyksin luvattoman esineen hallussapitäjä vapautuisi rangaistusuhasta. Tällöin ampuma-aseiden osalta luvattoman esineen hallussapitäjä, joka on katsottava esineen omistajaksi, voisi mahdollisesti saada myös luvan esineeseen tai ainakin mahdollisuuden luovuttaa ase asianmukaisen luvan haltijalle taikka deaktivoida ase, jolloin hän saisi sen takaisin haltuunsa, vaikka hän on pitänyt sitä luvattomasti hallussaan. Jos hän ei saisi lupaa ampuma-aseeseen tai luovuttaisi sitä asianmukaisen hankkimiseen oikeuttavan luvan omaavalle taholle taikka deaktivoida ase, myytäisiin ase hänen lukuunsa julkisella huutokaupalla, jota kautta hän saisi yleensä ainakin osittaisen korvauksen luovuttamastaan ampuma-aseesta. Sitä vastoin luvattomasti hallussa pidetyt aseiden osat, kaasusumuttimet, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot siirtyisivät esityksen mukaan edelleen suoraan lunastuksetta valtion omaisuudeksi kuten edellä on tarkemmin selostettu.

Esityksessä ei luvattomasti hallussa pidettyjen aseiden osien, kaasusumuttimien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten sekä räjähteiden osalta säädettäisi voimassa olevaa lainsäädäntöä tiukemmasta menettelystä ottaen huomioon perustuslain omaisuusuoja koskeva 15 §. Ampuma-aseiden osalta taas säädettäisiin omaisuusuoja huomioon ottaen voimassa olevaa lainsäädäntöä selvästi lievemmästä menettelystä,

koska luvattoman ampuma-aseen hallussapitäjälle, joka katsottaisiin esineen omistajaksi, annettaisiin joko mahdollisuus tietyin edellytyksin saada ampuma-ase takaisin haltuunsa tai ainakin korvaus siitä. Tämä lähtökohta ampuma-aseiden osalta on otettu tietoisesti esityksen perustaksi, jotta kansalaiset saataisiin mahdollisimman laajalti ilmoittamaan luvattomasti hallussa pitämistään ampuma-aseista poliisille.

Jos keräysten yhteydessä poliisiin haltuun saadut luvattomasti hallussa pidetyt ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat ja erityisen vaaralliset amukset sekä räjähteet olisi joltakin alun perin rikoksella viety tai muutoin hävinneet, pyrittäisiin esineet ensisijaisesti palauttamaan tälle, jos esineiden omistaja olisi poliisiin tiedossa ja tällä olisi tai tämä saisi luvan niiden hankkimiseen ja hallussapitoon. Ampuma-ase voitaisiin palauttaa sen omistajalle myös, jos ase tehdään pysyvästi ampumakelvottomaksi. Muutoin ampuma-ase myytäisiin omistajan lukuun julkisella huutokaupalla, jos hän ei löydä aseelle kolmen kuukauden määräajassa asianmukaisen hankkimiseen oikeuttavan luvan omaavaa tahoa, jolle hän aseiden luovuttaisi. Räjähteiden osalta korostuisi erityisesti tapauskohtaisesti niiden vaarallisuus. Voimassa olevan poliisilain 24 §:n 3 momentin mukaan, jos poliisiin haltuun ottamaa räjähdettä ei voida vaaratta palauttaa, myydä tai luovuttaa, esine voidaan poliisiin päätöksellä hävittää.

Perustuslakivaliokunta on ampuma-aselain eduskuntakäsittelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa (PeVL 35/1997 vp.) todennut, että aseita koskevan sääntelyn taustalla vaikuttavat sellaiset tärkeät ja vahvat yhteiskun-

nalliset intressit, jotka huomioon ottaen omaisuuden perustuslain suojan ei ole katsottu asettavan yleisiä esteitä esimerkiksi ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten luvanvarais-tamiselle. Lisäksi perustuslakivaliokunta on todennut, että luvanvaraisuuden voidaan katsoa rajoittavan ainakin hallitusmuodon 12 §:ssä (nykyisin perustuslain 15 §) säädettyä omaisuudensuojaa, mutta rajoitusten voidaan kuitenkin katsoa olevan välttämättömiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Toisaalta perustuslakivaliokunta on todennut aselupien peruutustilanteissa omaisuudensuojan näkökulmasta perustelluksi sen, että esineen valtiolle siirtymisen edellytyksenä on esineen julkisessa huutokaupassa myymättä jääminen. Tämä kanta on ymmärrettävissä sitä taustaa vasten, että luvan peruutustilanteissa esine on ollut laillisessa luvallisessa omistuksessa, mitä tilanne taas ei ole luvattomasti hallussa pidettyjen esineiden osalta.

Siten edellä mainitun perusteella voidaan perustellusti lähteä siitä, että luvattomien aseiden osien, kaasusumuttimien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten valtiolle siirtyminen lunastuksetta ja ilman huutokauppaa ei aiheuttaisi perustuslain 15 §:n omaisuudensuojan osalta sellaisia ongelmia, ettei nyt ehdotettuja säädösmuutoksia voitaisi käsitellä normaalissa perustuslain 72 §:ssä säädettyssä lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ampuma-aselain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä tammikuuta 1998 annetun ampuma-aselain (1/1998) 99 ja 100 § sekä 119 §:n 2 momentin johdantokappale ja 2 kohta sekä
lisätään lakiin uusi 68 a §, 91 §:ään uusi 2 momentti, sekä 101 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 601/2001, uusi 3 momentti seuraavasti:

68 a §

Poikkeus lupien ja hyväksynnän peruuttamiseen

Jos luvanhaltija taikka asevastaavan tai asekeräilijän hyväksynnän saanut henkilö oma-aloitteisesti ilmoittaa luvattomasta ampuma-aseesta tai aseiden osasta, luvattomista patruunoista tai erityisen vaarallisista ammuksista taikka luvattomista räjähteistä poliisille ja luovuttaa ne poliisin haltuun, ei luvanhaltijan ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttavaa lupaa taikka asevastaavan tai asekeräilijän hyväksyntää tämän luovutetun esineen luvattoman hallussapidon perusteella peruuteta.

91 §

Haltuunotto

Poliisin on tehtävä päätös haltuunotosta myös, jos luvattoman ampuma-aseen tai aseiden osan taikka luvattomien patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitäjä oma-aloitteisesti ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun. Haltuunottopäätös raukeaa, jos poliisi tekee esineen osalta pakkokeinolain (450/1987) 4 luvussa säädetyn takavarikon taikka esine tuomitaan valtiolle menetetyksi.

99 §

Poliisin hallussa olevien esineiden luovuttaminen

Ampuma-ase, aseiden osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot, jotka ovat haltuunotosta 91 §:n 1 momentin perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa, sekä ampuma-ase, joka on haltuunotosta 91 §:n 2 momentin perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa, voidaan luovuttaa kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä omistajan ilmoittamalle tai hyväksymälle asianmukaisen luvan haltijalle. Poliisi voi erityisestä syystä jatkaa määräaikaa enintään kolmella kuukaudella.

Ampuma-ase, aseiden osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot, jotka ovat haltuunotosta 91 §:n 2 momentin perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa, luovutetaan niiden omistajalle, jos tämä on poliisin tiedossa ja tällä on lupa esineiden hallussapitoon. Ampuma-ase voidaan luovuttaa sen omistajalle, vaikka tällä ei ole lupaa sen hallussapitoon, myös, jos ampuma-ase tehdään pysyvästi ampumakelvottomaksi.

100 §

Myyminen omistajan lukuun ja siirtyminen valtion omistukseen

Poliisi myy julkisella huutokaupalla omistajan lukuun 99 §:n 1 momentissa tarkoitettua

ampuma-aseen, aseiden osan, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot, jotka ovat haltuunotosta tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa ja joita ei ole luovutettu asianmukaisen luvan haltijalle. Poliisi myy julkisella huutokaupalla omistajan lukuun myös 99 §:n 2 momentissa tarkoitettua ampuma-aseen, jos ampuma-aseen omistajalla ei ole lupaa kyseisen ampuma-aseen hallussapitoon tai ampuma-asetta ei tehdä pysyvästi ampumakelvottomaksi. Myyntihinnasta saadaan vähentää esineen käsittelystä ja huutokaupan toimittamisesta aiheutuneet tarpeelliset kustannukset.

Aseen osa, kaasusumutin, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot, jotka ovat haltuunotosta 91 §:n 2 momentin perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa ja joita ei ole luovutettu niiden lailliselle omistajalle siten kuin 99 §:n 2 momentissa säädetään, siirtyvät lunastuksetta valtion omistukseen. Haltuunotosta 91 §:n perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa oleva ampuma-ase, aseiden osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot siirtyvät lunastuksetta valtion omistukseen myös, jos esineen omistaja luovuttaa esineen korvauksetta valtiolle. Lisäksi lunastuksetta valtion omistukseen siirtyvät ampuma-ase, aseiden osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot, jotka ovat 1 momentin nojalla jääneet julkisessa huutokaupassa myymättä tai jotka ovat 91 §:n 2 momentin perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa ja joiden omistajaa ei tiedetä.

101 §

Ampuma-aserikos

Ampuma-aserikoksena ei pidetä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua ampuma-aseiden osan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoa, jos tällaisen esineen hallussapitäjä oma-aloitteisesti ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun.

119 §

Tarkemmat säännökset

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

2) valtiolle menetetyiksi tuomittujen tai valtion omistukseen tämän lain nojalla tulleen ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hävittämisestä, käyttämisestä valtion tarpeisiin, luovuttamisesta museossa tai kokoelmassa pitämistä varten taikka myymisestä julkisella huutokaupalla tai muulla tavalla;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

2.

Laki**rikoslain 44 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 44 luvun 11 §:ään, sellaisenaan kuin se on laissa 400/2002, uusi 2 momentti seuraavasti:

<p>44 luku</p> <p>Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista</p> <p>11 §</p> <p><i>Räjähderikos</i></p>	<p>tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaista räjähteen hallussapitoa, jos tällaisen räjähteen hallussapitäjä omaloitteisesti ilmoittaa räjähteestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun.</p> <p>-----</p> <p>_____</p> <p>Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .</p>
<p>-----</p> <p>Räjähderikoksena ei pidetä 1 momentissa tarkoitettua räjähdysvaarallisista aineista annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen</p> <p>_____</p>	

3.

Laki**poliisilain 23 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) 23 §:n 1 momentti, sellaisenaan kuin se on laissa 2/1998, seuraavasti:

<p>23 §</p> <p><i>Vaarallisten esineiden ja aineiden haltuunotto</i></p> <p>Sen lisäksi, mitä tässä tai muussa laissa säädetään, poliisimiehellä on oikeus ottaa ti-</p>	<p>lapäisesti poliisin haltuun räjähdysaineet ja muut vaaralliset esineet tai aineet siltä, jonka voidaan perustellusti epäillä ikänsä, päihtymyksensä, mielentilansa tai muiden olosuhteiden perusteella aiheuttavan välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Poliisin haltuun otetaan myös räjähdysvaaral-</p>
--	--

lisistä aineista annetun lain (263/1953) tai sen nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti hallussa pidetyt räjähdysaineet, joista niiden hallussapitäjä oma-aloitteisesti ilmoittaa poliisille ja jotka tämä luovuttaa poliisin haltuun.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Kari Rajamäki*

1.

Laki**ampuma-aselain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä tammikuuta 1998 annetun ampuma-aselain (1/1998) 99 ja 100 § sekä 119 §:n 2 momentin johdantokappale ja 2 kohta sekä
lisätään lakiin uusi 68 a §, 91 §:ään uusi 2 momentti, sekä 101 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 601/2001, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

68 a §

Poikkeus lupien ja hyväksynnän peruuttamiseen

Jos luvanhaltija taikka asevastaavan tai asekeräilijän hyväksynnän saanut henkilö oma-aloitteisesti ilmoittaa luvattomasta ampuma-aseesta tai aseeseen osasta, luvattomista patruunoista tai erityisen vaarallisista ammuksista taikka luvattomista räjähteistä poliisille ja luovuttaa ne poliisin haltuun, ei luvanhaltijan ampuma-aseen, aseeseen osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttavaa lupaa taikka asevastaavan tai asekeräilijän hyväksyntää tämän luovutetun esineen luvattoman hallussapidon perusteella peruuteta.

91 §

Haltuunotto

Poliisin on tehtävä päätös haltuunotosta myös, jos luvattoman ampuma-aseen tai aseeseen osan taikka luvattomien patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitäjä oma-aloitteisesti ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun. Haltuunottopäätös raukeaa, jos poliisi tekee esi-

neen osalta pakkokeinolain (450/1987) 4 luvussa säädetyn takavarikon taikka esine tuomitaan valtiolle menetetyksi.

99 §

Poliisin hallussa olevien esineiden luovuttaminen

Ampuma-ase, aseiden osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksset, jotka ovat haltuunotosta tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa, voidaan luovuttaa kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä omistajan ilmoittamalle tai hyväksymälle asianmukaisen luvan haltijalle. Poliisi voi erityisestä syystä jatkaa määräaika enintään kolmella kuukaudella.

99 §

Poliisin hallussa olevien esineiden luovuttaminen

Ampuma-ase, aseiden osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksset, jotka ovat haltuunotosta 91 §:n 1 momentin perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa, sekä ampuma-ase, joka on haltuunotosta 91 §:n 2 momentin perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa, voidaan luovuttaa kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä omistajan ilmoittamalle tai hyväksymälle asianmukaisen luvan haltijalle. Poliisi voi erityisestä syystä jatkaa määräaika enintään kolmella kuukaudella.

Ampuma-ase, aseiden osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksset, jotka ovat haltuunotosta 91 §:n 2 momentin perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa, luovutetaan niiden omistajalle, jos tämä on poliisin tiedossa ja tällä on lupa esineiden hallussapitoon. Ampuma-ase voidaan luovuttaa sen omistajalle, vaikka tällä ei ole lupaa sen hallussapitoon, myös, jos ampuma-ase tehdään pysyvästi ampumakelvottomaksi.

100 §

Myyminen omistajan lukuun ja siirtyminen valtion omistukseen

Poliisi myy julkisella huutokaupalla omistajan lukuun ampuma-aseiden, aseiden osan, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksset, jotka ovat haltuunotosta tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa ja joita ei ole 99 §:n nojalla luovutettu asianmukaisen luvan haltijalle. Myyntihinnasta saadaan vähentää huutokaupan toimittamisesta aiheutuneet tarpeelliset kustannukset.

100 §

Myyminen omistajan lukuun ja siirtyminen valtion omistukseen

Poliisi myy julkisella huutokaupalla omistajan lukuun 99 §:n 1 momentissa tarkoitetun ampuma-aseiden, aseiden osan, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksset, jotka ovat haltuunotosta tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa ja joita ei ole luovutettu asianmukaisen luvan haltijalle. Poliisi myy julkisella huutokaupalla omistajan lukuun myös 99 §:n 2 momentissa tarkoitetun ampuma-aseiden, jos ampuma-aseiden omistajalla ei ole lupaa kysäisen ampuma-aseiden hallussapitoon tai ampu-

Ampuma-ase, aseⁿ osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuks^et, jotka ovat 1 momentin nojalla jääneet julkisessa huutokaupassa myymättä, siirtyvät lunastuksetta valtion omistukseen.

ma-asetta ei tehdä pysyvästi ampumakelvottomaksi. Myyntihinnasta saadaan vähentää esineen käsittelystä ja huutokaupan toimittamisesta aiheutuneet tarpeelliset kustannukset.

Aseⁿ osa, kaasusumutin, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuks^et, jotka ovat haltuunotosta 91 §:n 2 momentin perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa ja joita ei ole luovutettu niiden lailliselle omistajalle siten kuin 99 §:n 2 momentissa säädetään, siirtyvät lunastuksetta valtion omistukseen. Haltuunotosta tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa oleva ampuma-ase, aseⁿ osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuks^et siirtyvät lunastuksetta valtion omistukseen myös, jos esineen omistaja luovuttaa esineen korvauksetta valtiolle. Lisäksi lunastuksetta valtion omistukseen siirtyvät ampuma-ase, aseⁿ osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuks^et, jotka ovat 1 momentin nojalla jääneet julkisessa huutokaupassa myymättä tai jotka ovat 91 §:n 2 momentin perusteella tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa ja joiden omistajaa ei tiedetä.

101 §

Ampuma-aserikos

Ampuma-aserikoksena ei pidetä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua ampuma-aseⁿ, aseⁿ osan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoa, jos tällaisen esineen hallussapitäjä oma-aloitteisesti ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun.

119 §

Tarkemmat säännökset

Ampuma-aseasioita käsittelevä ministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä:

2) valtiolle menetetyiksi tuomittujen tai valtion omistukseen tämän lain nojalla tulleiden ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hävittämisestä, käyttämisestä valtion tarpeisiin tai luovuttamisesta museossa tai kokoelmassa pitämistä varten;

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

2) valtiolle menetetyiksi tuomittujen tai valtion omistukseen tämän lain nojalla tulleiden ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hävittämisestä, käyttämisestä valtion tarpeisiin, luovuttamisesta museossa tai kokoelmassa pitämistä varten *taikka myymisestä julkisella huutokautalla tai muulla tavalla;*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

2.

Laki

rikoslain 44 luvun 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 44 luvun 11 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 400/2002, uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

11 §

Räjähderikos

Räjähderikoksena ei pidetä 1 momentissa tarkoitettua räjähdysvaarallisista aineista annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaista räjähteen hallussapitoa, jos tällaisen räjähteen hallussapitäjä omaaloitteisesti ilmoittaa räjähteestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

3.

Laki**poliisilain 23 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) 23 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 2/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 §

23 §

Vaarallisten esineiden ja aineiden haltuunotto

Vaarallisten esineiden ja aineiden haltuunotto

Sen lisäksi, mitä tässä tai muussa laissa säädetään, poliisimiehellä on oikeus ottaa tilapäisesti poliisin haltuun räjähdysaineet ja muut vaaralliset esineet tai aineet siltä, jonka voidaan perustellusti epäillä ikänsä, päihtymyksensä, mielentilansa tai muiden olosuhteiden perusteella aiheuttavan välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Sen lisäksi, mitä tässä tai muussa laissa säädetään, poliisimiehellä on oikeus ottaa tilapäisesti poliisin haltuun räjähdysaineet ja muut vaaralliset esineet tai aineet siltä, jonka voidaan perustellusti epäillä ikänsä, päihtymyksensä, mielentilansa tai muiden olosuhteiden perusteella aiheuttavan välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. *Poliisin haltuun otetaan myös räjähdysvaarallisista aineista annetun lain (263/1953) tai sen nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti hallussa pidetyt räjähdysaineet, joista niiden hallussapitäjä oma-aloitteisesti ilmoittaa poliisille ja jotka tämä luovuttaa poliisin haltuun.*

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 200 .
